БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетиптеген.

1951 ноябрь 18 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 227 (2401)

ӨРТӨӨ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Алдарлыг чогаалчыга тураскаан литература кежээзи (1 арын).

Эң эки кижилерни улус судтарының составынга (1 арын).

Ф. Быков. — Совет артиллерия — Совет Армияның күчүлүг болгаш согуушкуннуг күжү (2 арын).

А. Намзын — Партия хуралдарының деңнелин бедидер (2 арын).

Колхоз тудуунда (3 арын).

Деев. — Тараа белеткел пунктуларында белеткетинген тарааның камгалалын хандырар (3 арын).

М. Харламов. — Капиталистиг хүрээлээшкин дугайында (3—4 арыннар).

Улус демократия чурттарында (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Улус судтарының соңгулдаларынга чаа чедиишкиннер-биле ужуражыр

Улуг байырлалдарны болгаш политиктиг кампанияларны күш-ажылчы чедиишкиннер-биле уткууру совет улустун алдарлыг чаагай чанчылы болу берген. Байырлалдарга болгаш политиктиг кампанияларга алдар кылдыр калбартып турар бүгү улустун социалистиг чарыжының түңнелинде совет кижилер улус ажыл-агыйының бүгү адырларынга чаа-чаа чедиишкиннерни чеңдип ап турар.

Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжының чаа-чаа тиилелгелери-биле бистиң чурттун ажылчы чоннары Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюн демдеглеп эртирген.

Совет Тываның ажылчы чоннары бүгү совет улус-биле кады Октябрьниң байырлалын бүдүрүлгениң чаа-чаа чедиишкиннери-биле уткаан. Кызылдың автотранспортчуларының инициативазы-биле калбарган октябрь мурнунуң социалистиг чарыжы кончуг эки түңнелдерни берген.

Областың үлетпүр бүдүрүлгелериниң улуг нуруузу октябрь айның онаалгаларын болгаш бо чылдың он айларының планын ажыр күүседиилээн. Чүс-чүс стахановчулар бүдүрүлге онаалгаларын ажыр күүседип, чиг-эттиң болгаш материалдарның камналгазын чеңдип ап, эки шынарлыг продукция бүдүрүп үндүрерин көвүдеткен.

Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжынга алган хүлээлгелерин алдарлыы-биле күүседиткен мурнакчыларның аразында — Хараалдың дагжылары, областың хереглекчилер ниитилелиниң транспорт конторазының, Кызылдың автотранспорт конторазының коллективтери, Элегес-Аксының шахтёрлары, Кызылдың аъш-чем комбинадының коллективи болгаш өске-даа бүдүрүлге черлери бар.

Совет Тываның көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери октябрь мурнунуң социалистиг чарыжы-биле базала чаа чедиишкиннерни чеңдип алганнар. Боттарының хүлээлгелерин долдур болгаш ажыр күүседиш, байырлалды уткааннарның аразынга Шагаан-Арыг МТС-тиң механизаторларын, Каа-Хем районнуң «Октябрь 14 чыл ою» колхозун, Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозун, Бии-Хем районнуң «Май 1» колхозун, Чөөн-Хемчик районнуң Сталин аттыг колхозун адап болур.

Совет кижилер чедиишкиннерге бөгүп оожумнавас чанчылдыг. Олар боттарының Төрээн чуртунга улам-на хөй чүүлдү кылып бээр дээш, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн үзүктел чокка бедидер күзел соруктуг. Октябрь байырлалының хүннеринде болгулаан хуралдарга, митингилерге бистиң областың ажылчы чоннары чаа хүлээлгелерни ап, бо хүн — дүүнгүзүнден артык, даарта—бо хүнгүзүнден артык ажылдаарын хүлээнип турганнар.

Ажылчы чоннарның күзел чүткүлдүг көдүрлүүшкүнүн бо үедеги чугуда политиктиг кампания болур улус судтарының соңгулдаларынга үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле чаа чедиишкиннер чеңдип алырынче угландырар ужурлуг.

Улус судтарының соңгулдалары болза, совет күрүнеиин эрге-ажыктарының камгалалын болгаш совет хоойлуну улам быжыглаарынче угланган политиктиг улуг болуушкун болур. Улус судтарының соңгулдаларының хүнү Советтерге соңгулдаларның хүнү ышкаш, совет кижилериниң байырлалының хүнү, совет улустун чаңгыс эвиниң көргүзүүнүн хүнү болур.

Мооң ужурунда улус судтарының соңгулдаларының хүнүнге белеткел ам үеде бистиң областа улуг хемчээлдии-биле калбарып турар. Черчерде соңгулда пунктулары, саналга комиссиялары тургустунуп, агитасмассалыг ажыл калбарган. Мындыг белеткел ажылдары-биле чергелештир бүгү улустун байырлалының хүнү болур улус судтарының соңгулдаларының хүнүнге ажыл-агый талазы-биле чаа-чаа чедиишкиннерлиг ужуражыры — ажылчы чоннарның алдарлыг херээ болур.

Улус судтарының соңгулдаларынга алдар кылдыр калбарып турар социалистиг чарышты үлетпүр бүдүрүлге бүрүзү, колхоз, совхоз болгаш МТС бүрүзү чыл планын долдур болгаш ажыр күүседиринче угландырары — ам кол сорулга ол. Бо калбарган социалистиг чарыштың чоруп турарының үезинде тууйбу заводу, авторота, чамдык райпромкомбинаттар ышкаш хожудап каап турар черлер мурнакчыларның деңнелинге чедер дээш демисежир ужурлуг.

Партия, совет болгаш профэвилелдериниң организацияларының сорулгазы болза, социалистиг чарыштың хүлээлгелерин ыяавыла күүседир дээш демиселди боттуг удуртуп, массаларның политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейин улам көдүрүп, хожудап турарларны мурнакчыларның деңнелинге чедирип тургаш, ниити көдүрлүүшкүнү чеңдип алыр дээш демисежири болур.

Үлетпүр бүдүрүлге, транспорт, садыг-белеткел талазы-биле кол сорулга болза, чыл планнарын бүгү көргүзүглер талазы-биле долдур болгаш ажыр күүседири, продукцияның шынарын бедидери, ооң бот-өртээн чиигедири, чиг-эттиң болгаш материалдың камналгазын чеңдип алыры, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери болур.

Бистиң областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилериниң күжениишкинин мал кыштагладыышкынын үлегерлиг чорударынче, колхоз болгаш көдээ тудуушкунунуң планын күүседиринче, 1952 чылдың часкы тарылгазынга белеткелди калбартырынче, бүгү көдээ ажыл-агый чылын чедиишкинниг доозарынче угланар ужурлуг.

Бо сорулгаларны алдарлыы-биле күүседиринче областың үлетпүр бүдүрүлге ажылдакчыларының болгаш көдээ ажыл-агый ажыл-ишчилериниң, бүгү ажылчы чоннарының күжүн мобилизастаары — партия, совет организацияларының амгы үеде кол сорулгазы болур ужурлуг.

Октябрь мурнунуң социалистиг чарыжының чедиишкиннерин улам быжыглап, улус судтарының соңгулдаларын чаа чедиишкиннер-биле ужуражыры — коммунистиг тургузуушкуннуң херээнге, тайбыңны быжыглаарының херээнге бистиң чаа салыышкынывыс болур.

Эң эки кижилерни улус судтарының составынга

Улус судтарының соңгулдаларынга белеткел

Улус судтарының соңгулдаларынга белеткелдер чуртта калбарып турар.

Смоленскиде соңгулда округтарының кызыгаарлары тускайлатынган болгаш соңгулда пунктулары тургустунган.

Улус шиитткекчилери соңгукчулар мурнунга отчёттарын берип, совет хоойлу дугайында илеткелдерни кылып турар. Улус шиитткекчилеринге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар депшидиишкининиң баштайгы хуралдары болгулаан.

Улус шиитткекчилеринге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар депшидиишкини Свердловск областың бүдүрүлгелеринде болгаш колхозтарында эгелээн. Невьянский районнуң Гаватуй суурунуң тараачыннарының ниити хуралы улус төлээзиниң кандидадынга «Красный Октябрь» колхозтуң балыкчызы Анна Ивановна Силинаны, а Невьянскийниң өртенмес тууйбу кылыр заводунуң коллективи стахановчу-машинисчи Мария Петровна Петрованы депшиткен.

Ол ышкаш Магнитогорскиниң бүдүрүлгелеринде болгаш албан черлеринде, Москва, Калинин болгаш чурттун өске-даа областарында улус шиитткекчилеринге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар депшидиишкини эгелээн. Саратовка демир-орукчулар улус төлээлериниң кандидаттарынга хөй чылда үзүктел чок ажылдааны дээш Ленин ордени-биле шаннаткан машинисчи Просвирнинаны болгаш улуг демир орукчу эш Факинаны депшиткеннер.

Красноярский крайның хоорайларында болгаш суурларында 60 муң хире агитаторлар соңгукчулар ортузунда «РСФСР-ниң Улус судтарының соңгулдаларының дугайында Дүрүмнү» тайылбырлап, бистиң күрүневистиң улам быжыг турар чоруунга совет судтуң ролин беседалап берип турар. Муң ажыг илеткелчилер Таймыр болгаш Эвенки национал округтарның база Хакасс автономнуг областың тус-тус суурларынче үнүпкен.

Тюмен, Сахалин, Калинин, Горький болгаш өске-даа областарда улус судтарынга белеткелдер идепкейлиг чоруп турар.

(СЭТА).

Эң эки кижилерни депшидип турар

Россия Федерациязының болгаш Киргиз ССР-ниң хоорайларында болгаш суурларында улус шиитткекчилеринге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар депшидилгези эгелээн.

Ленинградтың С. М. Киров аттыг «Электросила» заводунуң коллективиниң хөй-кижи киржикчилиг хуралынга Сталинчы шанналдың лауреады Б. Н. Лежев улус шиитткекчизиниң кандидадынга Агриппина Арсеньтьевна Крюкованы депшидер деп санал киирген. Совет улустун төлептиг ол кызының оруу анаа ажылчындан улус шиитткекчизинге четкен. Москва районнуң улус шиитткекчизинге 15 чыл дургузунда үзүктел чок ажылдааш эш Крюкова совет күрүнеиин хоойлузун серемчилелдиг камгалап турар ак-серкилдиг улус шиитткекчизи деп чүвени бодунга көргүскен. Эш Крюкованың кандидатуразын деткивишаан, электрисилачылар улус төлээлеринге алдарлыг стахановчулар эштер Иванов, Блюмин, Скороходов оларны депшиткеннер.

Улус шиитткекчилеринге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар депшидиринге алдар болдурган хуралдар Фрунзе хоорайның бүдүрүлгелеринге болгаш албан черлеринге болуп эрткен. ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый Министерствозунуң септелге заводунуң ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары улус шиитткекчилеринге болгаш улус төлээлериниң кандидаттарынга бүдүрүлгениң эң эки бүдүрүкчүлери инженер Шевченкону, инструментальщик Горохованы, нарядчик Титованы депшиткеннер. (СЭТА).

Улус шиитткекчизинге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар

Ам болур улус судтарының соңгулдаларынга белеткелдер болгаш районнуң улус шиитткекчизинге база улус төлээлеринге кандидаттар депшидери Чөөн-Хемчик районда калбарган. Боттарының кызымакай күш-ажылы-биле чурттакчыларның хүндүлелин чаалап алган, ниитиниң херээ дээш ак-серкилин, Төрээн чурттунга бердингенин көргүскен эн эки оолдар, кыстарны улус шиитткекчизиниң болгаш улус төлээлериниң кандидаттарынга депшидип турар.

Ноябрьниң 15-те Чадаана МТС-тиң механизаторларының, ажылчыннарының болгаш албан хаакчыттарының ниити хуралы болган. Анаа ВКП(б) райкомунуң төлээзи эш Тас-оол улус судтарының ам болур соңгулдаларының дугайында илеткел кылган болгаш ооң-биле кады «РСФСР-ниң улус судтарының соңгулдаларының дугайында Дүрүмнүң» кол-кол чүүлдерин олурушканнарга таныштырган.

Коллективтиң мурнакчызы эш Щербинин санал бергеш, Чөөн-Хемчик район судунуң шиитткекчизинин кандидадынга Раиса Александровна Кротованы депшиткен. Хуралдың киржикчилериниң дараазында санал берген Зюмова, Вяткин болгаш өскелер-даа эш Кротованың кандидадын чаңгыс үн-биле деткээннер.

Ол-ла хуралдың киржикчилери улус шиитткекчилериниң кандидаттарынга МТС-тиң мурнакчы комбайнёрлары Константин Егорович Полещук, Ховалыг Шаңмакович Очуроол база дарган Дыртык, электрик Иванов оларны чаңгыс үн-биле депшиткеннер.

Үстүнде депшиткен кандидаттарны регистрастаарын хуралдың киржикчилери Чөөн-Хемчик райкүүскомундан дилээннер.

Улус шиитткекчизинге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар депшиткен Чадаана МТС-тиң коллективиниң хуралы күш-ажылчы болгаш патриоттуг көдүрлүүшкүннүг эрткенин демдеглээри чугула. Ылаңгыя МТС-тиң ам тудуп турар мастерскаязының тудуун ноябрь 25-те доозар, улус судтарының соңгулдаларының болур хүнү декабрь 16-га чедир 12 тракторларны бүрүн септээр база бүгү машиналарны септээриниң график планын хуусаа бетинде күүседир деп механизаторлар хүлээнип алганнар.

А. БИЧЕ-ООЛ.

Кандидаттар депшидиишкини улуг көдүрлүүшкүннүг эгелээн

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районнуң колхозчулары, МТС-тиң инженер-техниктиг ажылчын, албан-хаакчыттары, интеллигентилери болгаш өске-даа хөй ниитиниң янзы-бүрү организациялары 1951 чылдың декабрь 16-да болур улус судтарының соңгулдаларынга улус төлээлериниң кандидаттары болдуруп, боттарының эң мурнакчы болгаш идегелдиг кижилерин депшидип эгелээн. Ооң иштинде Шагаан-Арыг МТС-тиң алдарлыг комбайнёру Бюрбю, Чааты сумузунда Киров аттыг колхозта стахановчу комбайнёр Сундуй, чолаачы А. Кочмин, райүлетпүр комбинадының стахановчу мастери А. Мельниченко болгаш Ленин аттыг колхозтуң мурнакчы колхозчузу К. Өпей-оол, районнуң көдээ ажыл-агый килдизинде зоотехник Т. Хлопова, районнуң банк черинде М. Михеева болгаш оон-даа өске мурнакчы кижилерни чаңгыс эп-сеткилдии-биле депшидип үндүргеннер.

БИСТИҢ КОРР.

Алдарлыг чогаалчыга тураскаан литература кежээзи

Кайгамчыктыг совет чогаалчы болгаш журналист, хөй-хөй уруглар номнарының чогаадыкчызы — Аркадий Гайдарның мөчээн хүнүнге тураскааткан чечен-чогаал кежээзи эрткен айның төнчүзүнде педучилишеге болуп эрткен. Кежээни педучилишениң литература башкызы Мазуревская ажыткаш, Аркадий Гайдарның кайгамчыктыг чогаалдарын болгаш ооң төрээн чуртунуң, бүгү чонунуң мурнунга ак-серкилдиг бараан болуп чораанының дугайында сактып чугаалаан.

Бистиң совет аныяктарывысты коммунистиг ёзуга кижизидериниң херээнге ооң чогаалы кайгамчык улуг рольди ойнап турар болгаш ойнаар-даа. Аркадий Гайдар, Макаренконуң сөөлүнде бистиң эң эки педагогувустуң бирээзи турганы билдингир. Бичии уругларның сагыш-сеткилин өтүр билип, оларның-биле үргүлчү найыралдажып, оларга кончуг ынак чораан.

Ооң «Тимур болгаш ооң командазы», «Чук и Гек», «Школа», «Арыгның чажыды» деп кончуг солун чогаалдарынга холбаштыр училищениң студентилери ол кежээге боттарының сагыш-сеткилин илередип чугаалаанар.

«Аркадий Гайдар кажан-даа бистиң сагыш-сеткиливистен чарылбас, бистиң ынак чогаалчывыс болуп, чүрүктеривиске мөңгези-биле артар» деп илеткелчи ол дугайында онза илередип чугаалаан. Хамааты дайынга ооң киржилгезин, ооң хей-аът кириишкинниг кайгамчыктыг чогаалдарының дугайында болгаш ооң эрес-дидимин, шынчызын база санап чугаалаан.

Аркадий Гайдар бүгү чонундан дайзынның хайлыг огунга 1941 чылдың октябрь 26-да таварышкаш мөчээн. Ооң чогаадыкчы амыдыралы—бодунуң улузунга, Ленин—Сталинның партиязының улуг херээнге, коммунистиг ниитилелдиң келир үезинге бараан болурунуң чаагай үлегери болуп артар. Ол Маяковский деп шак ындыг чогаалчы пропагандист болгаш шылгарангай агитатор чораан.

Келир чылдың планының санына продукция

НИЖНИЙ ТАГИЛЬ. Уралдың вагон заводунуң коллективи ай санында пландан дашкаар хөй чүүк чүктээр он-он вагоннарны кылып үндүрүп турар. Ол болза, бүдүрүлгеге чаа техниканы ажыглаанының түнели болур. Бүгү вагоннарны болгаш янзы-бүрү хереклелдерни ол заводта үзүктел чок ажылдаар методбиле белеткеп турар, оларны сайзырадып ажылдаар дүрген методтар-биле чорудуп турар.

Чаа технологияны ажылчыннар чедиишкинии-биле шингээдип ап турарлар. Чаңгыс кижи хөй станоктарга ажылдаар чорукче шилчээни, база барык бүгү станоктарны демир кезиишкининиң дүрген методунче шилчиткени чыл нормаларын хуусаа бетинде күүседир арганы ажылчыннарның чартык кезиинге берген. Ам Уралвагонзаводтуң ажылчыннарының ийиниң бир кезии 1952 чылдың продукциязын кылып үндүрүп турар.

Бүдүрүлгениң чаартыкчылары заводта хөй. Диштекчи Григорий Новожиловтуң участогунга шаанда 15 станокчулар ажылдап турган. Стахановчу Вовожилов хереклелдерни үзүктел чок ажылдаар метод-биле ажылдап кылыр деп санал киирген болгаш боду чааскаан беш станоктарга ажылдап эгелээн. Ооң үлегерин стахановчулар Цементьев болгаш Пыткин олар эдерип кирипкеннер. Ам ол участокта 15 кижиниң орнунга 3 кижи ажылдап турар. Элээн каш станоктарга чааскаан ажыллап тургаш, станокчу Ширманов 10 айлар дургузунда 4 чыл онаалгаларын күүседипкен.

(СЭТА).

МОСКВА. Бүгү-эвилелдиң гидротехника болгаш мелиорация эртем-шинчилел институдунуң эртем ажылдакчылары коммунизмниң улуг тудугларынга боттуг дузаны чедирип турарлар. Ук институтта Туркменниң Кол каналының Тахиа-Таш гидробелдириниң суг моондактаашкыннарының бирээзинин моделин кылган болгаш аңаа шылгалданы эртирип турар, ол ышкаш ында Цимлянск гидробелдириниң адаанда Доннуң ээтпектерин дорттаарының талазы-биле болгаш каналдарны төлевилээринин, оларны тударының ажылдары-биле холбашкан өске-даа ажылдарны кылып турар.

Чурукта: эртем ажылдакчызы, инженер С. И. Агасиева (оң талада) болгаш аспирант А. А. Гермут олар Туркменниң Кол каналының суг моондактаар гидробелдириниң моделин хынап турлар.

Чуруу В. Шаровскийнии.

СЭТА-ның пресслишези.

Төрээн чурттун чаагай чоруунга

Тыва алдын трестизиниң ажылишчилериниң мурнундан Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга бир дугаарында холум үжүүн салыр аас-кежии менээ таварышкан.

Ынчаарда Кыйгырыгга хол үжүү салырда мынчап чугаалаан мен:

— «Ажылдап шыдаар күжүм турда ынак Төрээн чуртумнуң чаагай чоруунга ажылдаарымны даңгыраглап тур мен...»

Ооң бээр ийи ай ажыг эрткен. Эштеримниң мурнунга хүлээнген таңгыраамны күүседип шыдап турар мен. Стахановчу-токарь эш Корабельников-биле кады, ооң эгелекчи саналы-биле бодумнуң башкарып турарым автомашинаның ажыглалын улгатырарынче кирип, ооң ажаалда, көрүлдезин шыңгыырадып эгеледим. Ооң түңнелинде үүгле сентябрьде септелгеден 1418 рубльди камнап алырын чеңдип алган болгаш машина ам-даа ажыглалда эки чоруп турар.

Бодумнуң башкарып турарым автомашина-биле капиталдыг септелге чокка 100 муң километрни эртер деп берген сөзүм херек кырынга күүсединген. Бо үениң иштинде септелге кылырым-биле машина гаражка туруп көрбээн. Бодумнуң сөзүмнү күүсетпишаан, эрткен айларның планын база үргүлчү ажыр күүседип шыдаан мен. Эң ылаңгыяда октябрьниң ай планын ийи чартык катап күүсетим.

Бо хүннерде совет кижилер, ооң иштинде мен, тайбыңның улуг херээн камгалаар, чаа дайынны болдурбас деп долу шиитпирлиин чурттун чаагай чоруунга кызымакай күш--ажылы-биле база катап илередип турар. Ынчангаш ам база катап мынчап чугаалаксап турар мен:

— Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанда салган бистиң холувус үжүү чаа дайынның кыпсыкчыларын чүгеннеп шыдаар. Аңаа бүзүрээр мен. Ында хол үжүүн улам быжыглаар төлээде, күш-ажылды ийи-үш дапкыр улгатырып, Төрээн чуртка коммунизмни дүрген тургузарының херээнге бүгү күжүмнү бээр мен.

М. САРАКИН.

Малды кыштагладып турар

Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыг сумуда «Кызыл тук» көдээ ажылагый артели (даргазы эш Кечил, партия эге организациязының секретари эш Калбак-кыс колхозтуң ниитилештирген малдарын кыштагларже көжүрүп үндүрген.

Колхозтуң бүгү шээр малын дөрт кезек кылдыр үскеш кыштагладып чоруткан. Эш Суван-оол эргелекчилээн 400 баш санныг бир бөлүк хой, өшкү Куйлуг-Хемде барган. Эш Дөтпе кадарган 525 баш шээр мал Эйлиг-Хемниң Ужар деп черде барган. Эш Очур кадарган 500 баш шээр мал Эйлиг-Хемниң Далгак деп черде барган. Эш Дамбай-оол кадарган 200 баш шээр мал Аргалыктыда барган.

Шээр малдың кыштагларын кыштың байдалынга удур эки белеткээн. Кажаалар четчир болгаш эки чылыглатынган. Баштайгы удаада малга чидиртир сигенни кыштагларда чедирген.

Колхозтуң инек малын ийи кезек кылдыр үскеш кыштагладып чоруткан. Эш Лопсаң бир бөлүк 120 инектерни хүлээп алгаш Хам-Дытта барган, а ынчаарга эш Санчы-Бүдүп 75 инектерни хүлээп алгаш Үттүг-Дытта барган.

Колхозтуң чылгы малын база ийи кезек черде кыштагладып турар. Бир бөлүк 200 чылгыны эш Шыырап Аргалыкты ховузунда кадарып турар, а ынчаарга 40 ажыл аъттарын эш Содунам Белдир-Кежиинде кадарып турар.

Бо кыштың соогунга чаңгыс-даа баш мал алыспас дээш колхозчулар ам бүгү күштерин мал ажылынче онза угландырып турар.

О. КЕНДЕН.

Совет артиллерия—Совет Армияның күчүлүг болгаш согуушкуннуг күжү

Чеди чыл мурнунда, 1942 чылдың ноябрьниң 19-та ССР Эвилелиниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы-биле Ада-чурттуң дайынының фронтуларынга артиллерияның канчаар-даа аажок дайынчы шылгаралын демдеглээр деп доктаатынган. Совет улус болгаш ооң Чепсектиг Күштери ол байырлалды — артиллерияның хүнүн оон бээр демдеглеп эртирип турар.

Чарлыкта чугаалааны болза: «Ада чурттуң дайынының бүгү фронтуларынга Кызыл Армияның артиллериязының кайгамчыктыг дайынчы шылгаралын барымдаалааш, артиллерияның чыл бүрүде байырлалхүнүн доктаадыр».

Артиллерияның байырлалын кажан совет шериглериниң Сталинград чоогундан эгелээн төөгүлүг хүнү болур 1942 чылдың ноябрь 19-та демдеглээр деп доктаатынган. Сталинчы артиллерия Совет Армияның чоруткаңы дыка хөй санныг тулчуушкуннарынга ышкаш Сталинград тулчуушкунунга база-ла тергиин чугула рольди ойнаан.

«Бо хүн бүгү чурт Кызыл Армияның кол согуушкуннуг күжү—артиллерияның улуг ужур-дузазын демдеглеп турар-дыр» — деп Дээди Кол командылакчы эш Сталин 1944 чылдың ноябрьниң 19-та парлатынган дужаалында айыткан. Тергиин улуг күштүг совет артиллерия немец шериглерни Сталинградтың болгаш Воронежтиң, Курскиниң болгаш Белгородтуң, Харьковтуң болгаш Киевтиң, Витебскиниң болгаш Бобруйскиниң, Ленинградтың болгаш Минскиниң, Ясстың болгаш Кишинёвтуң чоогунга чылча-шаварынга улуг күш болган. Совет артиллерияны сталинчы артиллерия деп адап турар.

Эш Сталин хамааты дайынның чылдарында-ла эн-не чугула тулчуушкуннарны удуртуп, артиллерияның дугайында улуг сагыш-салыышкының кылып чораан. Совет артиллержилер интервентилерниң халдап турганының болгаш хамааты дайынның чылдарында даштыкының эжелекчилерин болгаш иштикиниң контрреволюстуг күштерин тиилээн алдарлыг төөгүзүнге шылгарангай болуп артканнар.

Хамааты дайынның тиилелгелиибиле доозулганының соонда совет улус тайбың тургузуушкунче кирипкен. Дайзынның үрегдээни улус ажыл-агыйын катап тургузуп, мурнунда эконом талазы-биле хожудаңгай чуртту күүү-шыдалдыг, индустриалдыг чурт кылдыр хөгжүдери негетинип турган. Ол сорулганы Ленин — Сталинның партиязының удуртулгазы-биле чедиишкинниг шиитпирлээн. Дайын мурнунуң сталинчы беш чылдарының планнарын чедиишкинниг күүсеткен чорук Совет Армияны бирги чергениң артиллериязы-биле хандырарының кызыгаар чок аргаларын тургускан.

Совет улустуң улуг баштыңчызы улуг Сталин Ада-чурттуң Улуг дайынының мурнунда-ла артиллерияның дайынга улуг ролин шылгарангайы-биле тодараткан. Совет эрге-чагырга үезинде бистиң артиллериявыс чыл келген тудум-на шынар болгаш сан талазы-биле өзүп турар.

Ада-чурттуң артиллериязының төөгүзү дыка хөй шылгарангай артиллержилериниң, чогаадыкчыларының, эртемдээннериниң, шериг деятельдериниң адын билир. Олар боттарының чогаадыышкыннары, эртем талазы-биле ажыдыышкыннары болгаш артиллерияны тулчуушкунга мергежилдии-биле ажыглап билириби-биле бистиң Төрээн чуртувусту алдаржыдып, Европаның болгаш Американың шериг чепсектери чогаадыр эртемин бүдүн чүс чыл мурнааннар.

Эш Сталинның дорт удуртулгазы-биле болгаш айтыышкыннары-биле артиллерияны ажыглаарының аргалары болбаазырап, артиллерияның каадырлары белеткетинип, артиллерияның болгаш миномёттарның чаа-чаа хевирлери тургустунуп турган.

1930 чылдан 1939 чылга чедир янзы-бүрү хевирлиг үгер-бооларның саны чеди катап, а танканың болгаш танкага удур артиллерияның саны чеден катап көвүдээн. Ол-ла үениң дургузунда өрү адар тускай артиллерия тургустунган. Аар үгер-бооларның ыракшылы бүдүн чартык катап өскен болгаш дүрген боолаар чорук база-ла көвүдээн. Бистиң артиллериявыс бодунуң хөй чылдарлыг төөгүзүнүң дургузунда, совет эрге-чагырга чылдарының дургузунда чеңдип алганы ышкаш кажан-даа ол хире күүүлүг болгаш күштүг туруп көрбээн. Бистиң алдарлыг артиллержилеривис бүгү совет улустуң сагыш-салыышкыны болгаш ынакшылы-биле бүргеткен болганда канчаар-даа аажок улуг мергежилди чеңдип апкан турганнар.

Бистиң совет артиллериявыс бодунуң дайынчы белеткелин болгаш күштүүн 1938 чылда Хасан хөлдүң девискээринге база 1939 чылда Халхин-Гол хемниң чанынга япон чөңгээчилерге удур дайылдажыышкыннарга көргүскен. Совет артиллерияның күштүг согуушкуннарының адаа-биле япон самурайлар келген черинче алдар чогу-биле дедир дезер ужурга таварышканнар. Ол ышкаш 1939 чылда Ленинградты эжелээрин хордаан ак-финнер база-ла ындыг, байдалга таварышканнар. Бистиң артиллерияларывыстың күштүг согуушкуннары финнериниң камгалалы «Манергеймниң» шугумун буза шапкан. Япон самурайлар-биле болгаш ак-финнер-биле ол дайылдажыышкыннарынга совет шериглер болгаш бистиң алдарлыг артиллержилеривис дайынчы дуржулганы ап, совет шериглериниң ниити дайынчы мергежилин бедиткен.

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында совет артиллерияның үлүүнге шыңгыы шылгалдалар таварышкан. Совет артиллерия ону алдарлыы-биле тудуп эрткен-даа. Ада-чурттуң дайынының чылдарында совет артиллерия немец танкалар-биле демиселдиң кол кезээн бодунга хүлээп алган. Немец фашистиг эжелекчилерге удур дайынның бир-ле дугаар хүнүнден эгелээш, бистиң артиллериявыс бистиң камгалалывысче шургуушкуннарны моондактап, шыдажыр аргажок согугларны дайынга таварыштырып турган. Ооңбиле кады бистиң совет артиллериявыс совет шериглериниң шаап халдаарынга орукту ажыдып берген.

Дайынның баштайгы-ла хүннеринде совет артиллерия немецтериниң танка дивизияларынга канчаар-даа аажок улуг чидириглерни таварыштырган. Чүгле 1941 чылдың ноябрьниң 16-дан декабрьниң 10-га чедир Москва чоогунга болгулаан тулчуушкуннарга безин немецтер 1434 танкаларын оскунганнар.

Гитлержилер Ленинградче шургуп турган мун-муң танкаларын болгаш куяк машиналарын чидиргеннер. Бистиң артиллериявыстың мергежилдиг шимчээшкиннери гитлержилериниң Совет Эвилелинге удур «чаннык дайынын» буза шаварының эн чугула үүлү болган.

Дайынның баштайгы үезин анализтевишаан, эш Сталин бистиң артиллержилеривисти бо үениң шериг эртеми-биле чепсеглеп, шериглериниң өске-даа кезектери-биле кады дем катыжыышкынныг дайылдажырын олардан негээн. Эш Сталин 1942 чылдың январь айда, азы канчаар-даа аажок улуг шаап-халдаашкыннарның мурнуу чарыында шериг төөгүзүнүң иштинде бир-ле дугаарында артиллериялыг халдаарының аргаларын берип, ону боттандырарының үндезиннерин тургускан.

Ынчангаш совет артиллерия Сталинград чоогунга болган шавар халдаашкындан эгелээш, немец аг-шериглериниң кажан-даа көрүп көрбээни артиллериялыг адыышкынны кылган. Совет артиллерияның ачызы-биле фельдмаршал Паулюстуң 330 муң кижилиг армиязын бүзээлээш узуткаан.

Немецтер Сталинград чоогунга аштырыышкынга таварышкаш, 1943 чылда Курск чоогунга сөөлгү ораладжыышкынны кылыр деп шиитпирлээннер. Олар аңаа боттарының эн дээре дивизияларын «арзылаң» деп чаа хевириниң танкалары-биле болгаш «Фердинанд» деп хевирлиг боду чоруур үгер-боолар-биле хандыргаш, кандыг-даа халдаашкыннарны ойтур шаап шыдаар күш кылдыр көрүп турганнар. Ынчалза-даа оларның оозу совет артиллерияның боолаашкынынга шыдашпааннар. Чүгле үш хүннериниң дургузунда немецтериниң 1539 танкалары узуткатынган. Халдап турган немец шериглерни Совет Армия ойтур шапкаш, удур шаап халдаашкынче киргеш, Днепр хемни кеже берген.

Курск тулчуушкунунуң соонда немецтер шаап халдаар аргажок апарганнар. Немец командылал чери бодунуң камгалалдарын улаштырулаштыр оскунуп, дириг күжүнге болгаш техниказынга-даа чидириглерни ап турган. Дайынның үш дугаар чылының сөөлгү үезинде немецтер совет артиллерияның согуушкунундан чеден муң ажыг танкаларын болгаш боду чоруур үгер-бооларын оскунганнар.

Совет артиллерия эн ылаңгыя дайынның сөөлгү чылдарында онза шылгарап турган. 1945 чыл болза, Совет Армияның күүү-шыдалдыг шавар халдаашкынының чылы болган. Немецтериниң «эртинмес» камгалалдары агаарже чаштанчылар болуп үнүп турган. Дайынның эн-не күштүг тулчуушкуну Берлин дээш тулчуушкун болган. Аңаа Совет Армия 41 муң үгер-бооларны болгаш миномёттарны ажыглаан. Берлинче киреринiң мурнунда бистиң артиллерия белеткели кончуг күштүг болган, кажан бистиң чадаг шериглеривис болгаш танкаларывыс шавар халдаашкынче кирипкенде аная немец шериглер барык-ла удурланыр аргажок болганнар. Ынчаарда Берлинден 80 километр черде Кюстрин хоорайны камгалап турган немец дивизияның командири Гитлерниң кол штабынче мөгүдээн медээзин чорудуп турган. Ол болза, бирги Белорус фронтузуның шериглериниң артиллериялыг кезектериниң делегейге кажан-даа болуп көрбээн күштүг адыышкыннарын кылып турганы ол.

Совет артиллерияның алдарлыг дайынчы чедиишкиннеринге 5үгү совет улус чоргаарланып турар. Совет артиллерия—бистиң улустарывыстың чоргааралы. Совет артиллерияның чеңдип алыышкыны канчаар-даа аажок улуг. Ол чедиишкиннер улуг баштынчы болгаш генийлиг полководчу, Совет Эвилелиниң Генералиссимузу эш Сталинның ачыхавыяазында чеңдип алдынган.

Чуртту индустриализастаарының сталинчы политиказының ачызы-биле тайбың чылдарда ССРЭ-де улуг күштүг камгалал үлетпүрлери тургустунган. Ооң ачызы-биле бистиң артиллерия заводтарывыс болгаш миномёт бүдүрүлгелеривис дайынның сөөлгү чылдарының дургузунда дыка хөй санныг үгер-бооларны болгаш октарны кылып үндүрген. Ооң түңнелинде чүгле Берлин дээш тулчуушкунга бистиң артиллериявыс ниити деңзизи бир миллион 600 муң пуд октарны болгаш миналарны адып үндүргеннер.

Совет артиллерия дайын чылдарының дургузунда дайын мурнундагы үеде турганындан беш ажыг катап өскен. Ооң-биле чергелештир чаа хевирниң улуг күштүг үгер-боолары болгаш реактивтиг миномёт «катюша» база кылдынган турган. Ол бүгүнү бистиң эртемдээннеривис болгаш чогаадыкчыларывыс кылганнар. Совет артиллержилер 1941—1945 чылдарда Ада-чурттуң Улуг дайынының фронтуларынга улуг дайынчы алдарны чеңдип алган.

Бистиң артиллержилеривистиң чедиишкиннерин совет чазак бедиибиле үнелеп көрген. Оларның иштинден 1600 кижи Совет Эвилелиниң Маадыры деп атты алганнар болгаш бир миллион ийи чүс муң ажыг артиллержилер орденнер болгаш медальдер-биле шаңнатканнар.

Совет улус бо чылын артиллерия хүнүн коммунизм тургузуушкунунга канчаар-даа аажок улуг чедиишкиннери-биле кады демдеглеп эртирип турарлар.

«Бо чылдың он айларының дургузунда ажыл-агый тургузуушкунунуң талазы-биле кылдынган ажылдарның түңнелдери 1951 чылдың улус ажыл-агыйының планы күүсетинген болгаш ажыр күүсетинген турар дээрзин көргүскен». (Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнуң дугайында эш Бериянның илеткелинден).

Бистиң улустуң чаалап алганы тайбының болгаш тургузукчу күш-ажылын серемчилелдиг камгалап, Совет Эвилелиниң күрүне сонуургалдарын идегелдии-биле хандырар деп хүндүлүг сорулга Совет Чепсектиг Күштериниң мурнунда туруп турар. Совет Армияның артиллержи дайынчы кижи бүрүзү хүн-бүрү бодунуң мергежилин бедидип, Ада-чурттуң дайынының чылдарының дуржулгаларын могаг-шылаг чок шиңгээдип алыр хүлээлгелиг.

ССР Эвилелиниң Шериг Министриниң бо чылдың ноябрь 7-де үндүрген № 142 дужаалында чугаалап турары болза: «Совет дайынчылар бистиң Төрээн чуртувустуң айыыл чок чоруун камгалаарынга серемчилелдиг турар боттарының патриоттуг хүлээлгезин бедик медерелдиибиле билип, боттарының дайынчы болгаш политиктиг билиглерин үргүлчү сайзырадып, шеригниң дайынчы белеткелин бүгү хемчеглер-биле бедидип турарлар.

Улуг Октябрьниң чаалап алыышкыннарының идегелдиг камгалакчылары болур бодунуң армиязынга совет улус шуут идегеп болурлар».

Артиллерия хүнү бүгү улустуң байырлалы болур. Ол байырлал болза, Төрээн чуртун камгалаарының дайылдажыышкыннарынга тадыккан бистиң чурттуң ажылчы чоннарының бузулбас чаңгыс эп-найыралын илередир.

Тываның ажылчы чоннары артиллерияның хүнүнге каш дапкыр улгатыртынган күш-ажылдың чедиишкиннери-биле ужуражып турарлар.

Ф. БЫКОВ.

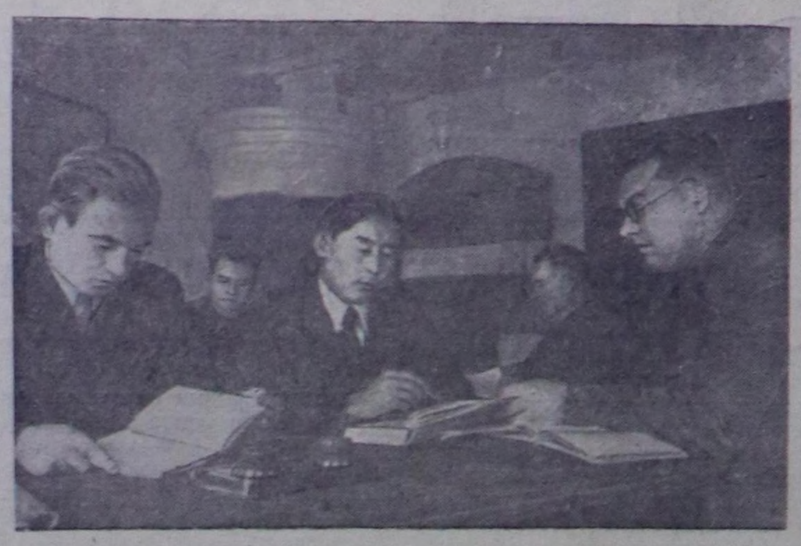

☆ ☆ ☆

Областың партия чырыдыышкынының баштайгы хүннеринде ВКП(б) обкому бодунуң төлээлерин районнарже чоруткулаан. Олар болза, партия райкомнарының парткабинеттер эргелекчилериниң партия чырыдыышкынын организастаар талазы-биле ажылдарынга практиктиг дузаны көргүскеннер.

Чурукта: Таңды районнуң парткабинединде марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарларга консультация. Консультацияны облпартшколада марксизм-ленинизмниң кафердазының эргелекчизи В. М. Шилохвостовтуң чорудуп турары.

Чуруу **А. Ермолаевтии.**

☆ ☆ ☆

Партия хуралдарының деңнелин бедидер

Партияның эге организацияларының хуралдары — коммунистерни большевизм ёзузунга кижизидериниң школазы болур болгаш ол организацияларның ажылының дайынчы арга-дуржулгаларын бедидериниң, база партияның үстүкү организацияларының айтыышкын шиитпирлерин ажыл херек кырынга боттандырарынче коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес массаларның күштерин сырый катыштырып эвилелдээриниң чепсээ. Партияның Уставы партияның эге организацияларынга хуралдарны баш бурунгаар эки белеткелдиг бедик идей-деннелге эртирерин, аңаа тургузар айтырыгларны шын шилип алырын негеп турар. Ынчангаш партияның эге организацияларынга хуралдарны практика кырынга шын эртиреринiң айтырыы партия ажылдакчызы бүрүзүнүң кичээнгейинiң төвүнге турар ужуррлуг.

Партияның Тожу райкому эге организацияларга хуралдарны практика кырынга шын эртирерин чеңдип алырынга хамаарышкан ажылдарны чорудуп турар. Ооң түңнелинде, эге организацияларның хөй нуруузунда хуралдарны эртиреринге белеткелдерни чорудары экижээн болгаш эртирип турар хуралдарының идейлиг деннели бедээн. Бо чылдың эрткен айларының дургузунда районнуң 11 партия эге организацияларындан 82 хуралдарны эртирген. Ол хуралдарга янзы-бүрү 182 айтырыгларны чугаалажып шиитпирлээн. Тургустунган айтырыгларның 95-жи эге организацияларның боттарының инициативазы-биле шилип алдынган. Эге организацияларның хөй кезиинде хуралдарга коммунистерниң 76-дан куду эвес хуузу киржип турар болгаш 30-ден эвээш эвес хуузу санал шүүмчүлелди кылып турар.

Ооң-биле кады, районда партияның чамдык эге организацияларының хуралдарны эртирип турарының практиказында четпестер болгаш чазыглар база бар болуп турар.

Партия эге организацияларының элээн хөйү чүгле хааглыг хуралдар эртирери-биле кызыгаарлатынгаш, а коммунистерниң партия кежигүнү эвес активтер-биле катышкан ажык хуралдарын эртирбейн турар. Ооң тодаргай барымдаазы болза, бо чылдың эрткен айларының дургузунда эге организацияларның эртиргилээн 82 хуралдарының 66-зы хааглыг, а чүгле 16-зы ажык болуп турар. Сыстыг-Хем сумузунда, райкүүскомда, «Совет Тыва» колхозта партия эге организациялары бо үениң дургузунда чаңгыс-даа ажык хуралдар эртирбээн, райпромкомбинатта, райпода, РОМГБ-де эге организациялар чүгле чаңгыс-чаңгыс ажык хуралдарны эртиргилээн. Чүгле хааглыг хуралдар эртирери-биле кызыгаарлатынар чорук ол эге организацияларны калбак масса-биле харылзаазын кошкадырынга, база боттарының хамаарылгазында турар коллективтериниң ажыл-агыйының сулараарынга, сагылга-чуруму кошкаарынга чедирген болгаш партияның, чазыктың чугула айтыышкын шиитпирлерин калбак массага эки таныштырып нептеретпейн, а чүгле коммунистерге таныштырып нептерелдириниң кызыы аргазы-биле кызыгаарлатынарынга чедирип турар.

Ылангыя, райпромкомбинатта күш-ажылдың сагылга-чуруму салдынчак сандаргай, бүдүрүкчүлүү куду, ооң хараазы-биле бүдүрүлге планнарын ай-айы-биле күүсетпейн турар. «Совет Тыва» колхозта күш-ажылдың хуваалдазы шын организастатынмаан, сагылга-чуруму кошкак. Ол ышкаш, райкүүскомнуң килдистер эргелекчилеринде болгаш кудуку ажылдакчыларында күш-ажылдың сагылга-чурумун үрээр, үргүлчү арагалаар, кылган ажылынга харыысалга чок чоруктар бар. Шак мындыг чоруктарның үнүп кээп турарының чылдагааны ол эге организацияларның секретарьлери эштер Иванов, Чигжит, Шыырыпчык оларның партия кежигүнү эвес массаларның ортузунга политикижизидилгелиг ажылдарны күштелдирип чорударынче сагыш салбайн, партияның саңлдарын ол массаларның ортузунче нептередип киирерин бодавайн турарында болур.

Партияның чамдык эге организациялары партия хуралдарын кончуг эвээш чыылдырып турар. Сыстыг-Хем сумузунда (секретари эш Глазкова), РОМГБ-де (секретари эш Бессонов), ыяш үлетпүрүнүң ажылагыйында (секретари эш Дуганчы) эге организациялар эрткен айларның дургузунда чүгле 2—5 чедир хуралдарны чыылдырганнар.

Партия хуралдарынга тургузарыбиле эге организациялар дыка хөй айтырыгларны планнап турарлар, а херек кырынга ону белеткеп, чогуур өйүнде хуралга тургузуп чугаалажырын хандырбайн турар. Эрткен айларның дургузунда эге организациялар ниитизи-биле 137 айтырыгларны тургузуп чугаалажыры-биле планнааш, оларның чүгле 63-үн хуралдарга чугаалашкан, а 74-тү саазын кырында болуп, күүсетинмейн арткан. Ылаңгыя Сыстыг-Хем сумузунда эге организация 11 айтырыгларны планнааш, чүгле чаңгызын, райпромкомбинатта эге организация 10 айтырыгларны планнааш, чүгле 4-түн чугаалашкан. Бо чорук ол эге организацияларның план дээш демисешпес, ажылга бюрократсыг чоруун көргүзүп турар-дыр.

Партия эге организацияларының хөй нуруузу боттарының үндүрүп алган шиитпириниң күүселдезин ажыл херек кырынга организастаар, күүселдезиниң дугайын хынаарын боттандырбайн турар. Эрткен айларның дургузунда районнуң 11 партия эге организацияларындан чүгле 6 эге организациялар боттарының үндүрген шиитпирлериниң күүселдезиниң дугайында чаңгыс-чаңгыс катап хуралдарынга чугаалашкан. РОМГБ-де, райпромкомбинатта, «Май 1-зи», «Совет Тыва» колхозтарда партия эге организациялары эрткен айларның дургузунда чаңгыс-даа катап бо талазы-биле айтырыгны хуралынга чугаалашпаан. Бо эге организациялар шиитпирни үндүрери ажылдың чүгле эгези, а ооң күүселдезин организастаары эн чугула—деп большевикчи принципти уттуп, ону боттандырбайн турарлар.

Районнуң дыка хөй партия эге организацияларында партияның хүрээлениниң өзүлдезинче сагыш салбайн, бо талазы-биле айтырыгларны хуралга тургузуп чугаалашпайн турар чоруктар бар. Бо дугайында эрткен айларның дургузунда райкүүскомда, райпрокуратурада, РОМГБ-де, райпромкомбинатта Себи, Сыстыг-Хем сумуларында партия эге организациялары мырынай өзүлде чок болганы херечилеп турар. Ооң-биле кады, аныяк коммунистерниң болгаш кандидаттарның ортузунга политикижизидилгелиг ажылды күштелдиреринге хамаарышкан ажылдар ол эге организацияларда база-ла чорутунмайн турар.

Партияның хуралдарын эртирерде баш бурунгаар эки белеткелди чорутпас, хуралды эртиреринiң дугайында чарлалды коммунистерге четче дыннатпас, далаш кадында хурал эртирер чорук чамдык эге организацияларда бар. «Май 1-зи» колхозта партия эге организациязы ындыг чорукка хамааржып турар. Ол эге организацияның бо чылдың июнь 10-да болган хуралынга 41 коммунистерниң 20-зи, сентябрь 14-те болган хуралынга 14-тү олурушкан. Хуралдарга коммунистерниң шак мындыг эвээш кезии киржип турары хуралдың идейлиг деннелин кудуладыр болгаш партия Уставын үреп турар.

Эге организацияларның эртирип турар хуралдары эки белеткел чокка, идей-деннел талазы-биле куду шынарлыг болуп турар. Аңаа шүүмчүлел болгаш бот-шүүмчүлел большевикчи ёзу-биле калбарбайн турар. Ол хуралдарга чүгле ийи-чаңгыс «штаттыг ораторлар» санал берип, шүүмчүлел кылыр, а коммунистерниң хөйле кезии чүве ыытавайн, эреңгей чөпшээрежилге-биле олуруп эртирип турарлар. Шүүмчүлел болгаш бот-шүүмчүлелдиң айтырыы большевикчи ёзу-биле сайзырап калбарбайн турарындан чамдык коммунистерде шүүмчүлелге ынак эвес, шынныг-ла четпестеринге удурланыр чоруктар бар болуп турар. Ындыг чоруктарның чамдык чижектерин көргүзерге болза, районнуң ыяш ажыл-агыйында партия эге организациязының хуралынга коммунистер Чыдыг-оол, Хуйажык оларның үргүлчү-ле арагага хандыыр чоруун шүүмчүлээрге ону хүлээп алгаш, ол четпестерин этинип алырының орнунга янзы-бүрү чылдагааннар-биле ол четпестерин хөмерин оралдажып, удурланып турганнар. Ол ышкаш райпода Барабанов, райкүүскомда Вертельникова, Белчит, Оранский олар база-ла ындыг болуп турганнар.

Бо чоруктар ол эге организацияларда шүүмчүлел болгаш бот-шүүмчүлелди шын эвес көөр чоруктарның барын херечилеп турар-дыр. Шүүмчүлел болгаш бот-шүүмчүлелди партия эге организацияларынга калбартыр, хуралдарга болгулаан шүүмчүлелдерни истеп-хынаар талазы-биле ВКП(б)-ниң район комитеди база-ла кошкак ажылдап турарын миннири чугула.

Партияның эге организацияларынга хуралдарны эртирерин практика кырынга экижидип шынаржыдар дээш, ВКП(б)-ниң Тожу райкому бодунуң пленумунга чоокта чаа чугаалашкаш, тодаргай шиитпирчи хүлээп алган. Ол шиитпирин амыдырал кырынга боттандырары-биле бюролар, чөвүлел хуралдар санынга чугаалажып, большевикчи негелдебиле ажылдап турар.

А. НАМЗЫН,
ВКП(б)-ниң Тожу райкомунуң секретари.

Эрткен чылдагы четпестерни катаптавас херек

Партияның политөөредилге четкизинге эрткен чылдың чазыгларын болгаш четпестерин катаптавазын ВКП(б) обкомунуң VII пленуму партия организацияларынга шыңгыы айыткан. Ол чугула айтыышкынны Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунда партия эге организациязы ажыл херек кырынга сула боттандырып турар.

Колхозта партияның политбөлгүмүнүң ажылы организас чокка эгелээн. Баштайгы кичээлдерге дыннакчылар четче келбээн, келген дыннакчылар кичээлдээринге белеткел чок болган. Ылаңгыя карандаш, саазын-биле хандыртынып албааннар. Дыннакчылар Доржукай, Хууракай, Сандак-оол, Даваа, Бирлей, Дажы, Доржу олар баштайгы кичээлдерге киришпээннер, өл чорук ам-даа үргүлчүлеп турар.

Колхозта комсомолдуң политөөредилгези ВЛКСМ райкомундан пропагандист томуйлап бербээни-биле мынчага чедир өөредилгезин эгелевейн турар.

Партияның болгаш комсомолдуң политөөредилгези колхозта шак мындыг куду деннелде, санларгай байдалдыг болуп турда, ында партия эге организациязы (секретари эш Оолак) кандыг-даа хемчег албайн, ооң-биле эптежип олурар, партия эге организациязының политөөредилге ажылының улуг харыысалгазын билбейн турарын ийикпе, азы ооң ужур-дузазын чедир үнелеп көрбейн, эрткен чылдың чазыгларын болгаш четпестерин дагыннап турарын көргүзүп турар-дыр.

Колхозта партияның, комсомолдуң политөөредилгезиниң ажылын чогуур негелдеге чедир сегидер дээш ында партия, комсомол организациялары боттуг ажылдарны чорудар херек.

М. БУГАЛДАЙ.

КОЛХОЗ ТУДУГУНДА

Тудугнуң шынарын экижидер

Чаа-Хөл районнуң «Победа» болгаш Молотов аттыг көдээ ажыл-агый артельдериниң кежигүннери чуртталга бажыңнары тутуруп алыры-биле күрүнеден дедир эгитинмес болгаш узун хуусаалыг чээлилерни ап турарлар.

Тудуг бригадаларының колхозчуларга тудуп берип турар бажыңнарының саны көвүдеп турар болгаш тудуг планы ынчаар-мынчаар күүсетинип турар деп хөйге чарлап турары-даа чажыт эвес. Ол дээрге чүгле сан талазын көргеш, а шынарын көрбейн турары ол.

Колхоз биле колхозчуларның арызында чаңгыс-аай хевирлиг тудуг дугайында керээде тудугнуң иштин, даштын бүрүн кылып бээрге, ам чээли төлээр деп айтып турар. Ам бо колхозтарда доозулган дээш колхозчуларга хүлээдип бергеш, чээлини төледип ап турар бажыңнарны көөрге, соңгазын шилдевээн, рамазы чаңгыс, кара шалазы, амбары, крышазы чок болуп турар.

Шынын чугаалаарга, чүгле ханазы доостурга-ла ам бажың бүткен, тудуг планы күүсетинип тур деп санап турары ол-дур. Ооң бир чижээн көргүзерге, «Победа» колхозта мал эмчизи Шактар-оолдуң чаңгыс-аай хевирлиг бажыныңның соңгаларын калбак ыяштар-биле дуй шапкаш, ооң иштинде тараа уруп алган турар, ынчаарга ам Шактар-оолдан ол бажыңның чээлизин негеп турар чүүл бар. Молотов аттыг колхозта 7 бажыңның чүгле ханазы тутупган боордан ангыда, оларның чаңгызы-даа ажыглалда кирбээн.

Тудугнуң чүгле санын көвүдериринде эвес, харын ооң шынарын сайзырадыры тергиин чугула. Чаңгыс-аай хевирлиг тудугнуң план чуруунда айыткан чүүлдерни, эң ылаңгыя кара шаланы, крышаны, ийи каът раманы, иштики өрээлдерни кылган соонда, ам бажыңны колхозчуга хүлээдип бээр болгаш доозулган тудуг деп санаары эргежок чугула.

А. ЧАДАМБА.

Бригаданың ажылы чорувастаан

Бии-Хем районнуң Малиновкада Ленин аттыг колхозта тудуг бригадазы дүжүт ажаап алыышкынының үезинде бодунуң ажылын дыка оожумнаткан. Колхозтуң баштаар чери (колхоз даргазы Себлёв, партия организациязының секретари Дамба), бригаданың ажылын деткивээн болгаш харын ооң кежигүннерин өске ажылдарже чартыктырып турган. Бригаданың кежигүннери шупту 25 кижи, а ам чүгле 7 кижи ажылдап турарлар. Тудуг бригадазының бригадири эш Чамзырай колхозчуларны ажылче четпес организастап турар.

Бо чылын аът, хаван болгаш чаш малдың кажааларын тудар планын күүсетпээн. Улус чурттаар 4 бажыңнар тутунган. Ынчалза-даа оларның ийизи ажыглалче кирбээн: оларның кыры, шалазы болгаш соңгалары чок болуп турар. Колхозчуларны эки бажыңнар-биле хандырбайн турар. Кладовкалар болгаш амбарларда чурттап турар колхозчулар хөй.

Тудуг материалдары белен эвес. Тайгадан тудуг материалдарын чоокшуладып ап болур хире күш турзадаа ону ажыглавайн турар.

М. КАВАА-САРЫГ.

Колхозчу тудугнуң планы үзүлген

Сүт-Хөл районнуң Бора-Тайга сумузунда улгатыр катыптырган «Сталинчы орук» көдээ ажыл-агый артели бо чылын чуртталганың 10 чаа тудугларын кылыр деп планнааш, 60 бызаңчыны үзүп тургускан турган. Олар эрткен 9 айның азы 270 хире ажыл-хүннериниң иштинде чүгле 3 бажыңны шала тутканнар. Бо шала туткан бажыңнарның тудуунуң шынары кончуг куду. Чурттаганың 20 хире эрги бажыңнарын колхоз төвүнче бөлүп тудар турган, чүгле 14 бажыңның ханаларын эккеп тургускан.

60 бызаңчы хүнде-ле 60 чудукту чонгаш, кертип салып турган болза, 270 ажыл-хүннеринде 16000 чудукту салыр ийикпе азы айыткан планны 6—7 катап ажыр күүсеткен турар ийик. Ооң ыңай бир гараж, бир чунар-бажың кылыр дээн план база бүттүнмээн. Бир аът кажаазын болгаш бир хаван кажаазын чыраабиле кылып алган. Ынчаарга ам үеде колхоз тудуунга чыраа кажаа кедилиг тудуг болбайн турар.

Колхоз даргазы Даваа биле тудуг бригадири Чаш-оол оларның тудуг ажылын боттуг удуртпайн, эренгей ажылдап турганы бо-лур. Ам моон соңгаар тудуг ажылынче күштү улам немеп, күш-ажылдың сагылгачурумун шыңгыырадып, ооң бүдүрүкчүлүүн бедидер хемчегларни албас болза, колхозта бо чылгы тудуг планы үстүрү чайлаш чок деп чүвени бодаар херек.

Х. БОРБАЙ-ООЛ.

Москва. Ленин дагларынга бо чылын хөй ыяштар тарытынган.

Чурукта: Москваның күрүне университединиң чанында ыяш тарып турары.

Чуруу **В. Чернышеваныы.** СЭТА-ның пресслишези.

Кызымакай ажылдың түннелинде

Хойжу деп хүлээлгени аңаа бедик дуржулга чокта күүседири ындыг-ла чиик эвес. Аңаа чүгле дуржулга эвес, а кызымакай чорук база негетинер. Бо байдалга эки чаңчыккан чоруктуң ужундан Чаа-Хөл районда Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң хойжузу эш Ховалыг Кызыл-оол бодунга артель кежигүннериниң бүзүрээн идегелин—хойжу деп хүлээлгени онза эки күүсеткен. Ооң тодаргай херечизи болза, улуг хойларны, ооң хураганнарын чидириг чок ажааганы болуп турар.

Артель баштаар чери эш Х. Кызыл-оолдуң чедиишкинниг ажылын демдеглевишаан, ону хойжу хүлээлгеден хостап, хой фермазының эргелекчизинге депшиткен. Аңаа кирген үезинден бээр ол хүлээлгени база эки түннелдиг күүседип турар. Ол, ооң удуртулгазында турар хойжуларны ажылга дуржулгазын бедидеринче, ниитиниң хой малының баш санын өстүреринче чүткүлдүүн улгатырып, негелдени күштелдирген.

Ооң-биле чергелештир малдың 8 кезек черде кыштагларының кажааларын чогуур хуусаазында шынарлыг кылдыр бүрүн септеп, ында 28 кажааларга дезинфекция кылган. База хойнуң күску үеде эдержилгезин организастыы-биле чоруткан.

Кышкы үениң дургузунда ниитиниң малындан чаңгыс-даа когарал кылбазынче хойжуларны мобилизастап, мал бажын ажыр өстүрер, ынчангаш артельдиң кежигүннерин бай амыдыралдыг болдурар херекке улуг салыгны кылыр деп Кызыл-оол улуг сорулганы салып, бо хүнде ол дээш демиселди чорудуп турар.

Тараа белеткел пунктуларында белеткетинген тарааның камгалалын хандырар

Совет улустуң улуг баштыңчызы эш Сталинга чоруткан боттарының чагаазында алган хүлээлгелерин күүсетпишаан, бистиң Тыва автономнуг областың тараажылары бо чылын тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаазының бетинде күүсеткен болгай. Ам сорулга болза, күрүне складында ол белеткетинген тарааны карак огу дег камгалаары болур.

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң 1951 чылдың октябрь 5-те үндүрген доктаалын ёзугаар область Совединиң күүскому чоокта чаа тараа белеткел пунктуларында белеткетинген тарааларның камгалалын хандырар хемчеглер дугайында айтырыгны чугаалажып көрген. Облкүүском бодунуң шиитпиринге тараа белеткел пунктуларында хүлээп алган тарааларның камгалалында болгаш ооң шынарын экижидериниң херээнде элээн четпестер барын демдеглээн.

Тараа пунктуларында тарааларның арыглаашкынын кончуг четпес организастап турар. Бай-Хаак пунктузунуң Кара-Булуңда тараазы изип турган чорук болза, тараа кадагалалы дээш контрольду багай тургусканын айтып турар.

Белеткээн тарааның камгалалын бүрүн хандырар төлээде, элээн хемчеглерни ап чорудары чугула. Складтарда кадагалап турар тарааларны хүн-бүрү харагалзап көөр, ооң хыналдазын үргүлчү организастаар, бир эвес тарааның температуразы бедип турары илерээн болза, тарааны хүүрек-биле холуштур эжер болгаш сайгарып арыглаар арга-биле ону соодарының хемчеглерин доддораан алыр.

Арыглаар машиналарга тарааны арыглаар болгаш тараз күргадыр черлерге күргадыр аргалар биле бүгү пунктуларда тарааның шынарын экижидер херек.

Область Совединиң күүсекчи комитеди бодунуң шиитпири-биле райкүүскомнарга болгаш белеткел органнарынга бо чылдың ноябрь 25-ке чедир областың бүгү белеткел пунктуларында тарааны кадагалап турарының база шынар байдалының дугайында калбак хыналданы чоруткаш, хыналда үезинде илерээн четпестерни ол дораан чок кылырын дааскан.

Складтарда белеткээн күрүненин тарааларын эки кадагалаар, ооң кадагалалының дугайын хүн-бүрү харагалзап көөр болгаш арыглап тургаш шынарын бедидер айтырыглар хамыктың мурнунда белеткел черлериниң ажылдакчыларының херээ болур. Олар ол күрүнеге ужур-дузалыг чугула херекти ак-сеткилдиг күүседир ужурлуг.

ДЕЕВ,
областың тараа белеткел конторазының эргелекчизи.

Тараа уруушкунун дүргededир хемчеглерни чорутпайн турар

Келир чылдың бедик дүжүдүнүн салымын четчир санныг, эки шынарлыг үрезиннерни бо чылын кайы хире уруп алганы шиитпирлээр деп чүве кымга-даа билдингир. Ындыг болза-даа, Барыын-Хемчик районнуң колхозтары үрезин уруушкунун эки чорутпайн турарындан район ниитизи-биле келир чылдың тарылгазынга хереглезе чогуур үрезинниң 48 хуузун уруп алган.

Хөнделеңде Ворошилов аттыг колхоз (даргазы эш Даржаа) үрезин уруушкунун 100 хуу күүсеткен болгаш «Комсомол 30 чыл ою» колхоз үрезинниң 60 ажыг хуузун уруп, ам үргүлчүлеп турар боордан аңгыда, оон өске колхозтарда байдал чөгенчиг. Чижээ, «Ленинчи орук», «Трудовик» колхозтар үрезин уруушкунун чүгле 20 ажыг хуу күүседип турарлар.

Белеткеп алган үрезиннериниң шынары дыка куду болуп турза-даа, арыглаар, орнап солуур ажылдар шуут чорутунмайн турар. Чүл дизе, «Трудовик», «Совет Тыванын 5еш чыл ою», «Коммунизмче орук» колхозтар үрезин арыглаашкынын чорутпайн, үрезин болуп шыдавас, соокка алыскан тарааларны үрезинге белен тараалар кылдыр санап, ам сеткил оожургай берген олуруп турарлар. Молотов аттыг колхоз үрезинге хереглээн тарааларны черде хөөп, ооң шынарын баксырадып турар чүүл бар. Бо болза, үрезин фондузун уруп алыр, ону кадагалаар дугайында корум-чурумга удур чорук болур тур.

Ногаа культураларын тарыырын районнуң чамдык колхозтары планнап алган хирезинде-ле «Кызыл тараачын» колхозтан өскези килограмм-даа үрезин белеткеп албаан. Ону тывар дугайын олар бодавайндаа турарлар.

Бо чижектер болза, колхозтар даргаларындан болгаш районнуң көдээ ажыл-агый килдизинден үрезин уруушкунунуң ажылынче кичээнгей салбайн турарын айтып турар-дыр.

Бир эвес, бо чылын четчир санныг, эки шынарлыг үрезин уруп албас болза, келир чылдың бедик дүжүдүн бодаан-даа херээ чок.

И. СЕДЕН-ООЛ.

Мурнакчы кадарчы

Ниитиниң малының баш санын өстүрер дээш Улуг-Хем районнуң Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң өшкү кадарчызы эш Соксал кызымак чүткүлдүг ажылдап турар. Ол болза, эң-не баштай колхозтуң 198 өшкүлерин хүлээп алган, өшкүлерниң баш санын өстүрер дээш бо аразында күженишкинниг ажылдаан. Ам бо үеде кадарчының хайгааралында 400 баш өшкүлер бар апарган, өшкүлер чыл бүрүде-ле өзүлделиг болган.

Соксал болза, мал ажылынга шаандан тура кызымак, мергежилдиг кижилерниң бирээзинге санатырган. — Бистиң колхозтуң эр, херээжен колхозчулары улуг баштыңчы эш Сталинга чоруткан чагаада социалистиг хүлээлгелер алган, ол ышкаш мен 100 төрүүр өшкүден 110 баш анайларны чидириг чокка алгаш, менди доруктурар дугайында хүлээлге алган мен — деп ол чугаалаан. Ам ол хүлээлге күүсетинген. Ол колхозчу малчы 1951 чылда төрээн 157 баш өшкүлерден 202 баш анайларны чидириг чокка камгалаан алган.

Өшкүнүң төрүп турар үезинде Соксал өшкүлерин хүндүс кадарарындан ангыда, дүне үргүлчү хайгаарап тургаш, анайларны менди алган. 1951—1952 чылдарның кыжынында бүгү өшкүлерни, анайларны менди хүр чыл ажырар дээш кышка белеткелин эки чоруткан.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Шыдыраа маргылдаазы

Кызылдың башкы училищезиниң студентилериниң аразында эң шилиндек 22 аныяк шыдыраачылар чоокта чаа училищеге шыдыраа талазы-биле бирги чер дээш маргылдааны кылганнар.

Маргылдаа солун болгаш хандыкшылдыы-биле эрткен.

Нарын болгаш берге ужуражыышкыннарга 4 дугаар курстуң өөреникчизи Х. Дыртай шүглүп үнген. Оон-биле эгелеп чоруур шыдыраачы эш Николай кажар оптуу-биле ужурашкан. Ынчалза-даа Дыртайның тывынгыры ону кынчыктырбаан. Ынчангаш эш Х. Дыртайның ооң мурнунда шыдыраага сонуургалдыг болуп чорааны халас барбаан —ол ам училищениң шыдыраа талазы-биле чемпиону. Ук маргылдаанның 22 ужуражыышкыннарының 14-түн уткаш, бирээзи-биле хайымнашкан.

Маргылдааның 2 болгаш 3 дугаар черлерин эжелээн эштер Николай болгаш Ташдандинов олар база-ла шыдыраага сонуургалдыын көргүскеннер.

Педучилищениң аныяк шыдыраачылары ойнаарының техниказын улам-на ханызы-биле өөренип ап тургаш, өске-даа маргылдааларга эки түннелди чеьдип алыр дээш оралдажып турарлар.

М. МАҢНАЙ-ООЛ.

НОМЧУКЧУЛАРНЫҢ АЙТЫРЫГЛАРЫНГА ХАРЫЫЛАР

Капиталистиг хүрээлээшкин дугайында

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязы империализмниң фронтузун буза шапкаш, кижи төрелгеттенниң төөгүзүнге чаа үени ажыткаш, бистиң чуртувуска совет ниитилел болгаш күрүне тургузугну доктаадып тургузарынга чедирип келген. Октябрь революциязының тиилелгези-биле делегей социалистиг болгаш капиталистиг — ийи удурланышкак системаларга чарылган.

Ажылчыннарның болгаш тараачыннарның делегейде бир дугаар күрүнези тывылганын Советтер чуртунуң нүүрүнде боттарының кара-чаңгыс ада-чурту, тайбыңның болгаш демократияның күчүлүг чөленгиижи кылдыр көрүп турар бүгү чурттарның ажылчы чоннары канчаар-даа аажок өөрүшкү-биле ужурашканнар. Бүгү делегей реакциязы Совет социалистиг күрүненің тывылганына өжээннии-биле ужурашкан. АКШтың болгаш Великобританияның банкирлеринге баштаткан империалистер болза, эрги делегейниң өлүмүн саададып тударын оралдажып, ол-ла дораан совет республиканы узуткаарынче угланыышкынны алганнар.

В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин совет эрге-чагырганың баштайгы хүннеринден-не партияны, ажылчын аңгыны, бүгү ажылчы чоннарны белен турарынга, бистиң социалистиг күрүневис өжээннешкек капиталистиг чурттар-биле хүрээлеткенин утпас дээр дугайын өөредип келгеннер.

И. В. Сталин бодунуң «Ийи лагерь» деп үүлүнге үжен чыл мурнунда бижээни болза, бир дугаар социалистиг күрүнеге удур империалистиг лагерьниң демисели болза, амгы бүгү амыдыралдың өзээ болуп турар болгаш капиталистиг чурттарның ажылдакчыларының иштики болгаш даштыкы политиказының бүгү утказын долдуруп турар.

Совет күрүнеге удур эң өжээнниг ажыл-чорудулгаларның кол эгелекчилери, организакчылары болгаш сорук киирикчилери болза, американгли империалистер болур.

Бодунуң туруп келгениниң баштайгы чылдарында-ла аныяк Совет күрүне болза, империалистиг күрүнелерниң шериг халдаашкынынга болгаш иштики контрреволюцияның күштеринге удур камгаланыр ужурга таварышкан. 1918—1921 чылдарда америк, англи, француз интервентилер япон эжелекчилер-биле кады бистиң чуртка капиталистиг ёзу-чурумнарны катап тургузарын, бистиң чурту америк банкирлерниң колониязы кылырын оралдажып турганнар. Интервентилер болгаш оларның агентуразы—ак-гвардейжилер чылча шаптырганнар. Ынчалза-даа, АКШтың болгаш Англияның империалистери Совет күрүнеге удур бодунуң өш-өжээнниг, хоралакчы ажыл-чорудулгазын соксатпаннар.

Империалистиг реакция делегейниң ийи дайыннарының аразында үеде ССРЭ-де социалистиг тайбың тургузугга шаптык кылырын, бистиң чуртувустуң хөгжүлдезин капитализмче катап эгидерин бүгү-ле аргалар-биле оралдажып турганнар. Империалистиг күрүнелер болза, экономнуг блокаданың сүлчээлерин болгаш совет ажылдакчыларны өлүрүп хоралаарының, бистиң чуртувусче шпионнар салып киирериниң аргазы-биле Совет күрүнени кошкадырын, социалистиг тургузугну үзерин каш удаа оралдашканнар. Ынчалза-даа, империалистерниң ол бужарбак оралдажыышкыннары буступ дүшкүлээн.

Социализм чуртунга удур империалистиг араатаннарның ол бүгү өш-өжээнниг ажыл-чорудулгалары бистиң совет Төрээн чуртувуска капиталистиг хүрээлээшкинниң улуг айыылдыг болуп турганының дугайын көскү тодаргайы-биле херечилеп турар-дыр.

«Капиталистиг хүрээлээшкин амдыызында туруп турда, бистиң тыылывысче даштыкы күрүнелерниң агентилериниң салып киирип турары хоралакчылар, шпионнар, диверсантылар болгаш өлүрүкчүлер туруп турар дээрзи тодаргай эвес бе?»— деп эш Сталин 1937 чылда чугаалаан.

Ийи дугааргы делегей дайынының мурнуу чарыында эш Сталинның чугаалааны болза:

«Капиталистиг хүрээлээшкинниң фактызынга карак чажырар болгаш бистиң даштыкы дайзыннарывыс, чижээлээрге, фашистер таварылга болу берзе ССРЭ-ге дайын халдаашкыны кылырын оралдашпас деп бодаар болза, херек кырында катырынчыг болгаш мелегей чорук болур ийик» (Эш Ивановтуң чагаазы болгаш эш Сталинның харыызы. Партиздат, 1938 ч. арын 11).

Тайбың дээш амыр-соксаал чок демисешпишаан коммунистиг партия болгаш Совет чазак болза, совет улустуң бүгү күжениишкиннерин Совет күрүнени быжыглаарынче, улуг ажыл-агыйның хөгжүлдезинче болгаш ажылчы чоннарның материалдыг чаагай чоруун болгаш культураны бедидеринче, чуртту империалистерниң белеткеп турганы агрессчи халдаашкыннарга согуушкунну белеткээринче угландырып келгеннер. Чурттуң индустриализациязы болгаш көдээ ажыл-агыйның коллективизациязы социалистиг күрүненің камгалалынга материалдыг быжыг суурну белеткээн. Мөлчүкчү аңгыларны узуткааны, совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс эвин тургусканы Совет күрүненің күчүшыдалын хемчээп четпес кылдыр күштелдирген. Империалистиг разведкаларның албан хүлээлгезинге чораан троцкистерни, бухаринчилерни болгаш улустуң өске-даа дайзыннарын ылча шапканы болза, делегей реакциязының бистиң чуртувустуң иштинге чөленгииш баазаларын тургузар дээн идегелдеринге күштүг согуушкун болган.

Немец-фашистиг эжелекчилерге удур Ада-чурттуң Улуг дайыны Совет күрүненің тиилетирбес күжүн, бистиң ниитилел болгаш күрүне тургузуунуң капиталистиг тургузугну тергиидээнин, ССРЭ-ниң улустарының тиилетирбес чаңгыс эвин кайгамчык күштүү-биле көргүскен. Бистиң Төрээн чуртувустуң дайзыннарын тиилээнивис болза, империалистиг агрессорларның шериг халдаашкынын ойтур шаварынга совет улус болгаш оон армиязы четчир күштүг дээрзин көргүскен.

Совет улустуң өжээнниг дайзыннары, троцкийжи-бухаринчи сатыныкчылар болза, капиталистиг хүрээлээшкинниң үезинде чаңгыс чуртка социализм тургузуп болбас дижип турганнар. Большевик партияның удуртулгазы-биле, улуг Сталинның башталгазы-биле совет улус даштыкы разведкаларның агентилери троцкийжи-бухаринчи капитулянтылар ның ССРЭ-ге социалистиг тургузугну үзер болгаш капитализмни катап эгидер деп турган бужар бак оралдажыышкыннарын дүндере октапкан. Бистиң чуртка социализм чүгле тургустунган эвес, харын бодунуң амыдыралчы чоруун болгаш күчү-шыдалын көргүскен.

Эш Сталин болза, чаңгыс чуртка социализм тиилеп болурунуң дугайында ленинчи теорияны улам ынай сайзыратпышаан, капиталистиг хүрээлээшкин туруп турда ССРЭ-ге коммунизмни тургузуп болурунуң дугайында өөредигни үндезилээн. Эш Сталин болза,—«коммунизм чаңгыс чуртка, ылаңгыя Совет Эвилели ышкаш чуртка болдунар»—деп айыткан.

Эш Сталинның ол генийлиг өөредиинге сорук кирген совет улус болза, коммунизм тургузарынче эгелеп кирипкен болгаш ону чедиишкинниг боттандырып турар.

Делегейниң ийи дугаар дайынының соонда улустар аразында байдалга үндезин өскерилгелер болгулаан. Совет Эвилелиниң чепсектиг күштери герман фашизмниң болгаш япон империализмниң шилиндек күштерин чылча шапкан. Делегей реакциязының ол мурнакчы отрядтарын тиилээн чорук империализмниң лагерин дыка кошкаткан.

Бистиң улуг тиилелгевис болза, Европаның элээн хөй чурттарынга болгаш Азияда империалистиг кулданыышкынны чок кылган. Ол чурттарның улустары мөлчүкчүлерни болгаш империалистиг агентилерни үндүр ойлаткаш, бодунуң улусчу эрге-чагыргазын доктаадып тургускаш, коммунистиг болгаш ажылчын партияларының удуртулгазы-биле чаа амыдыралды тургузуп турарлар. Мурнунда карачаңгыс социалистиг күрүне—Совет Эвилели туруп турган байдалдың орнунга чаа байдал тургустунган. Бистиң чуртувус уламна күчү-шыдалдыг болган. Шаанда бистиң күрүневиске амгы ышкаш шак ындыг чөп шынныы-биле тургустунган кызыгаарлар черле чок турган. Ам бистиң чуртувус улус-демократиязының күрүнелери-биле хапы найыралдыг болгаш эвилелдиг болган. Совет Эвилелинге баштаткан Европада демократтыг, империализмге удур лагерьде Польша, Чехословакия, Венгрия, Румыния, Болгария, Албания кирип турар. Чөөн-чүкте бистиң күштүг эвилелчивис болза, Кыдат Улус Республика болур. Империализмге удур лагерьде Демократтыг Корей Улус Республика, Моол Арат Республика база кирип турар. Германияның Демократтыг Республиказының тургустунганы Европаның политиктиг амыдыралынга улуг ужур-дузалыг болуп турар Капиталистиг кулданыышкындан хосталып үнген улустарның күштүг лагери амгы үеде 800 миллион чурттакчы чоннарны хаара тудуп турар.

Делегейниң ийи дугаар дайынының түннелинде колонияларда болгаш хамаарылгалыг чурттарда империализмниң туружу улам-на кошкаан турар.

Совет Эвилелинге бүзүрелдиг болгаш ынакшылдың сеткил-сагыжын ёзулуг бергенин илергейлеп турар чоннуг Чөөн-чүктүң колония болгаш хамаарылгалыг чурттарында национал-хосталгалыг шимчээшкин канчаар-даа аажок күштүү-биле калбарып турар.

Францияда, Италияда болгаш өске-даа капиталистиг чурттарда коммунистиг партияларның саңлдары ажылчы чоннарның ортузунга көстүп көрбээни-биле өзүп нептерээн. Ол чурттарның ажылчын ангызы болгаш мурнакчы күштери империалистерниң белеткеп турар чаа дайынга удур тайбың дээш шиитпирлии-биле демисежип турарлар. Дайынны болдурбазының болгаш тайбыңны быжыглаарының совет политиказы бүгү депшилгелиг кижи төрелгетенниң чаагай сеткилдиг бүгү кижилериниң хандыкшылын болгаш деткимчезин ап турар.

Делегейниң ийи дугаар дайынының соонда тайбың талалакчыларының күштүг бүгү-делегей шимчээшкини тыптып келген. Ол шимчээшкин бүгү чурттарны болгаш бүгү диптерни хаара туткан. Ол шимчээшкинниң тугунда улуг сталинчы сөстерни бижээн: «Бир эвес улустар тайбыңны камгалаарының херээн боттарының холунга алыр болгаш ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбың камгалатынган болгаш быжыглатынган турар».

Бүгү делегей байдалында күштерниң харылзаа деңнели социализмге таарымчалыг болгаш капитализмге таарымча чок кылдыр өскерилген.

(Уланчызы 4-кү арында).

Улус демократиязының чуттарында

ВКП(б) төөгүзүн өөренип турарларга дузаламчы кылдыр

БУХАРЕСТ. Румын Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң чанында кинематография комитеди болгаш «Совромфильм» ниитилели Бүгү-эвилелдиң Коммунистиг (большевиктер) партиязының төөгүзүн өөренип турарларга дузаламчы кылдыр совет эрге-чагырганы тургузары дээш, ССРЭ-ге социализмни тургузары дээш большевик партияның болгаш оон баштынчылары В. И. Ленин биле И. В. Сталинның демиселиниң дугайын чугаалап турар совет кинофильмнериң үндүрүлгезин Бухарестиниң кино театрларының бирээзинде организастаан. Ында «Ленин октябрьде», «Улуг херел», «Балтиң депутады» Владимир Ильич Ленин», «Улуг хамааты», «Даңгырак» болгаш өске-даа киноларны үндүрүп турар.

Бухарестиниң бүдүрүлгелериниң болгаш албан черлериниң партия организациялары ол киноларның коллективтиг көрүүшкүнүн организастап турар.

(СЭТА).

Металлургичилерниң күш-ажылчы чедиишкиннери

БУДАПЕШТ. Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга алдар болдурган социалистиг хүлээлгелерин Венгрияның дыка хөй бүдүрүлгелериниң коллективтери чедиишкинниг күүсеткен. Октябрь мурнунуң чарыжынга металлургчилер улуг чедиишкинни чеьдип алганаар. Чижээ, Диошдьерскиниң металлургия комбинадының мартенчилери чарыштың чоруп турган үезинде каң бүдүрүлгезин 15 хуу улгатырган. Комбинаттың улуг домен цехиниң ийиги суугузунуң ажылчыннары мурнундагызында бодаарга шакта 2 тонна хөй продукцияны берип турар апарган.

Октябрь мурнунуң чарыжынга чеьдип алдынган чедиишкиннерни ам металлургчилер улам быжыглап турар. Шальготарьяның кандан чүве кылыр заводунуң коллективиниң үлегери-биле комбинаттың ажылчыннары машиналарны эң эки ажыглаары дээш демиселди чорудуп турар.

Ол ышкаш Оздскийниң металлургия заводунуң мартенчилери каң бүдүрүлгезин улгатырганнар.

(СЭТА).

Мурнуу-Барыын Кыдатта чер реформазы

ШАНХАЙ. Чунциниң «Синьхуажибао» солунунуң медээлеп турары болза, Мурнуу-Барыын Кыдаттың районнарының чонундан 35 миллион ажыг кижи чер реформазын чоруткан.

Реформага чедир маңаа чоннуң 5 хуузу помещиктер турган болгаш бүгү черниң 80 хуузун ажыглап турган. Ам ол черлер тараачыннарның чери болган.

(СЭТА).

КОРЕЯНЫҢ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫНЫҢ МААДЫРЛАРЫ

1. Медицина сестразы, чэрби хаарлыг Лу Сун Ким (солагай талазында). Ол тулчуушкун шөлүнден 150 дайынчыларны камгалап алган. 2. Партизан Ли Су Дек.

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол команды лалының дыннадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының ноябрь 13-те медээлээни болза, бүгү фронтуларга Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң сырый деткимчези-биле дайзынга удур камгалалдың кадыг-дошкун тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлеп, оларның дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерни таварыштырып турар.

Чөөн фронтуга Янгунуң соңгу талазынга америк 1-ги болгаш 7-ги чадаг шериг дивизиялары дыка хөй санныг самолёттарга, танкаларга болгаш артиллерияга деткидип алгаш, Улустуң армиязының камгалал шугумун чаза тавариыр сорулга-биле элээн каш кадыг-дошкун атакаларны чоруткан. Улустуң армиязының күштүг согуушкунунуң түннелинде дайзын аткаарлаар ужурга таварышкан. Ол тулчуушкуннарга дайзынның 9 танкалары чуура шаптырган.

Төп болгаш барыын фронтуларга Улустуң армиязының катыжыышкыннары дайзынга удур тулчуушкуннарны эрги туруштарда чорудуп турар.

Ноябрьниң 13-те Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-анчыларның отрядтары Суньань, Нампхо районнарның болгаш Пхеньянның кыдыгларының тайбың чурттакчыларын араатанзыы-биле бомбалаарын болгаш пулемёт-биле боолаарын үргүлчүлеп турган дайзынның ийи самолёдун аңдара аткан болгаш бир самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

Корей хоорайларны араатанзыг бомбалаарын америк ужар-чүүл үргүлчүлеп турар

ПХЕНЬЯН. Сентябрьден эгелээш америк ужар-чүүл корей хоорайлар Пхеньян, Яндок, Саривонь, Суньан болгаш өске-даа хоорайларже дүнеки халдаашкынны үргүлчү чорудуп эгелээн. Чүгле чаңгыс Пхеньянче октябрь болгаш ноябрь айларда янзыбүрү хемчээлдиг дөрт муң хире бомбаны октаан. Бомбалаашкыннарның түннелинде он-он бажыңнар үрелген болгаш дыка хөй хөрээженнер база бичии уруглар өлген.

(СЭТА).

Италияда бойдустуң чедирип турар түрегделдери

РИМ. Соңгу Индияда диңмирээшкинниг үер чаашкыннар болгаш шуурганнар үргүлчүлеп турар. Ол чүүлден чурттакчылыг черлер болгаш хову шөлдер үерге алзып турар.

Парлалганың дыннадып турарын ёзугаар алырга, муң-муң гектар тарылга шөлдерин суг шыва алы берген. Ломбардияның болгаш Лигурияның хөй-хөй демир орук болгаш шоссе орук шугумнарында транспорт шимчээшкини элээн каш хүннер дургузунда үстүп турар.

(СЭТА).

Шеригге чугула чиг-этче АКШ-тың чүткүлү

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тың чазаа боочепсегленишкиниң улуг программазын боттандырары-биле бодунуң холунга шериг талазы-биле чугула чиг-этти аспактап алыр дээш бодундан өске капиталистиг чурттарны бастып, мөлчүүрүнүн бүгү аргаларын хереглеп турар.

Чижээ, Боливияның үндүр сөөртүр чүүлүнүн колдуу-ла ак-коргулчун болуп турар, ынчаңгаш оон чартык кезии Катышкан Штаттарның үлүүнге онаажып турар. Ону американнар чиигеткен өртек-биле ап турарлар. Боливияның «Арамайо» болгаш «Хохшильд» деп даг байлактары казар үлетпүрлер компаниялары американнарга баштадып турар болгаш олар бүрүнүбиле АКШ-тың империалистериниң сонуургалынга 5араан болуп турарлар.

1951 чылдың эгезинде АКШ Чилибиле дугуржулга кылган. Ону ёзугаар бир фунт чес бүгү делегей өртээ-биле 57,5 цент турда-ла Чилиде кастынып-ла турар честиң 80 хуузунуң фунт бүрүзүн 27,5 центиге АКШ тадып ап турар. Ол дугуржулганы ёзугаар америк империалистер чыл санында-ла 14 миллиард чили түннүг арыг орулганы ап турарлар, а ол дээрге, Чилиниң бар-ла турган бюджединиң барык-ла чартыы болуп турар деп Чилиниң «Демократия» солуну медеглеп турар.

Америк империалистер чугула-чугула чиг-эттерлиг черлерни бүрүн ээлээр сорулга-биле Мурнуу-Чөөн Азияның чурттарында, эң ылаңгыя ак-коргулчун-биле бай Индонезияда, Малайяда боттарының киржилгезин күштелдирип турарлар. Чоокта чаа бригада генералы Вильсонга баштаткан тускай бөлүк Малайяже хапкан.

Ол-ла сорулга-биле Катышкан Штаттар Вашингтонга чиг-эттиң куваалдазының талазы-биле бүгүделегей конференциязын чыылдырган. Ук конференция ам 8 ажыг айларның дургузунда ажылдап турар. Ында 28 капиталистиг чурттарның төлээлери киржип турарлар.

Ынчангаш АКШ болза, 1951 чылдың үшкү болгаш дөрткү кварталдарында конференцияның киржикчилериниң чурттарынга материалдарны хуваарының талазы-биле конференцияның ажылдап кылганы даңзызы ол дугайын хереччилеп турар.

Чижээ, конференцияның киржикчилериниң чурттар аразынга онааган молибденийнин ниити санының 75 хуузун, вольфрамның 44 хуузун Катышкан Штаттар үшкү кварталда алган. А дөрткү кварталда АКШ-тың үлүүнге молибденниң 76 хуузун, вольфрамның 48 хуузу онаажып турар апарган.

1951 чылдың 4-кү кварталында оон-даа өске чугула чиг-эт талазыбиле АКШ-тың үлүүнге: честиң болгаш цинктиң 50 хире хуузу, никельдиң 63 ажыг хуузу, кобальдиң 60 хире хуузу онаажып турар. 1951 чылдың 4-кү кварталында күгүрнү хувааган план ёзугаар АКШ 1 миллион хире тонн күгүрнү алыр ужурлуг, ынчаарга ол болза, Англияга онаажып турар күгүрдеи 10 катап, а Францияга бээриндан 35 катап хөй болуп турар.

«Иштики садыгның национал чөвүлелиниң» чоокта чаа болуп эрткен 8-ки съездизинге америк саң-хөө капиталдың улуг-улуг бөлүктери келгилээн. Олар Катышкан Штаттарның шериг чепсеглениишкинин хандырар дээш өске чурттарның чиг-эттерин америк монополистерниң садып алырының аргазын калбартырының дугайын чугаалашканнар.

(СЭТА).

Норвег шериглерни Кореяже чорудар деп турарынга удурланыышкыннар

ОСЛО. Ноябрьниң 11-де Ослога норвег шериглерни Кореяже чорудар деп турарынга удурланыышкынны илереткен митинги болуп эрткен. Ол митингини «Тайбыңның норвег чөвүлелиниң», «дайынга удур улус шимчээшкининиң», шажын-чүдүлгелиглериниң эвилелиниң, норвег хөрээженнериң демократтыг эвилелиниң тайбың талалакчыларының бүгү норвег кол комитединиң болгаш тайбың талалакчыларының Ослода аныяктар комитединиң саналы-биле кылып эртирген.

Норвег шериглерни Кореяже чорудар дээн негелденен ойталаарын Стортингтен (парламентиден) негээр деп шиитпирни митингиден чаңгыс эп-сеткил-биле үндүрген.

Митингиниң резолюциязында бижип турары болза: «Бистиң эргечагырга болгаш бүгү норвег улус тайбың чугаалажыышкыннарже чүткүүр ужурлуг. Кореяже шериглерни эвес, а Кореяга дузаламчы чорудар херек!

Бистиң бо негелдевиске катыжарынче норвег аныяктарны болгаш бүгү норвег улусту, бүгү-ле организацияларны болгаш албан черлерин кыйгырып тур бис».

ОСЛО. Ноябрьниң 12. Америк агрессчилерге дузаламчы кылдыр чазактын Кореяже чорудар дээш белеткээн шериглерин чорударынга удурланыышкыннар чурттуң иштинде соксаал чокка болуп турар.

Бо хүннерде Ослонуң улуг-улуг бүдүрүлгелериниң: «Акарс Механиске Веркстед» деп судоверфиниң, электри хереклелери кылыр «Электриск бюро» заводтуң, «Лума» деп электролампа заводунуң болгаш оон-даа өске дыка хөй бүдүрүлгелериниң ажылчыннары Кореяже шериг чорудуушкунунга удурланып турарлар. Ол ышкаш Ослонуң хоорай трамвайның ажылчыннары болгаш Альтада 5атальоннуң солдаттары база-ла аңаа удурланыышкынын илередип турар резолюцияларын үндүргеннер. (СЭТА).

ЕГИПЕТТИҢ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫ АНГЛИ ШЕРИГ ЧАГЫРГАЛАРЫНГА УДУРЛАНЫП ТУРАР

КАИР. Египет парлалганың меделеп турары-биле алырга, египеттерни ажылдадып алыр дээш англи шериг чагыргаларның кыжаныышкыннарны болгаш албадаарының аргаларын ажыглап турарынга удурланганын илередип турар телеграмманы 18 египет профэвилелдериниң удуртукчулары КНО-нун эконом болгаш социал чөвүлелиниче чоруткан. Оон ангыда англи шериг чагыргалары шак ындыг чүүлдерни озал чокка соксаткан турзун дээш чугула хемчеглерни алырын ол удуртукчулар эконом болгаш социал чөвүлелден дилег кылганнар. Аңаа удурланып турарын илереткен телеграммазын профэвилелдериниң Бүгүделегей Федерациязынче база чоруткан болуп турар.

(СЭТА).

Пакистанның ажылчы чоннары египет улустуң демиселин деткип турар

КАРАЧИ. Карачиниң янзы-бүрү үлетпүр бүдүрүлге болгаш албан черлериниң профэвилелдериниң төлээлекчилериниң хуралының дугайында «Джанг» солун ноябрь 13-те дыннаткан.

Хуралдың киржикчилери резолюция үндүрген. «Пакистанның ажылчыннары Египеттиң талазында» дээр дугайында египет улусту болгаш египет ажылчыннарны ол резолюцияда бүзүредип турар. Хуралга олурушканнар болза, «Египет делгерезин!», «Пакистан делгерезин!» «Англи-америк блок сөнезин!» деп лозуннарны салгылап турганнар.

(СЭТА).

Египетти онза байдалга киргени

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң Каирдан медээлээни ёзугаар алырга, ноябрьниң 13-те эртен Египеттиң бүгү девискээринге үш хонук дургузунуң онза байдалды чарлаан.

Онза байдалдың дугайында хоойлуну Египеттиң «национал демиселиниң хүнүнге» болгаш Египетке англи протектораттың ёзу-чурумун узуткаар дугайында Египеттиң 1918 чылдагы негелделериниң оюнга капсырлаштырган.

Суэц канал зоназының хоорайларынга бүгү демонстрацияларны хоругдаан.

(СЭТА).

Америк агентилерни Кыдаттан үндүр шөлээни

ПЕКИН. Сианьниң католиктиг хүрээзинин удуртукчулары, хоралакчы итальяннар Крокко Франческо биле Луиджи Бяджини чурт девискээринден үндүр шөлүүр дугайында Соңгу-Барыын Кыдаттың чазааның дужаалын Сианьде «Цюньчжунжибао» деп солун парлаан.

Гоминданчы болгаш америк разведкалар-биле харылзажып тургаш, ол ийи хоралакчылар болза, 1944 чылдан бээр хоралыг ажылды чорудуп келгеннер. Олар радио дамчыдыкчызы тургузуп алгаш, Кыдаттың экономнуг, политиктиг болгаш шериг талазы-биле байдалдарынга хамаарышкан материалдарны оон-биле империалистиг разведкаларга дамчыдып берип турганнар. Олар боочепсек болгаш өске-даа шериг хереклелдерин, чанкай-шичи шпионнарны чажырып, реакциялыг номнар парлап үндүрүп, кыдат улусче хопмеге ғарадып, база дыка хөй үрегдекчи чоруктарны олар үүлгедип турганнар.

Оон ынай, Соңгу-Барыын Кыдаттың хөй-ниити айыыл чок чоруунуң эргелели ноябрь 8-те империалистерниң агентилери болур база үш итальяннарны үндүр шөлүүр дугайында дужаал үндүрген.

(СЭТА).

НОМЧУКЧУЛАРНЫҢ АЙТЫРЫЫНГА ХАРЫЫ

Капиталистиг хүрээлээшкин дугайында

(ТӨНЧҮЗҮ. ЭГЕЗИ ҮШКҮ АРЫНДА).

Империализмге удур лагерьниң моральдыг болгаш материалдыг болдунар аргалары хемчээл чогу-биле өскен. Амгы үениң капиталистиг хүрээлээшкини сыр өске болуп турар. Ынчалза-даа, бо бүгү болза, капиталистиг хүрээлээшкиниң айтырыы болгаш Совет Эвилелинге удур оон хоралакчы ажыл-чорудулгазы ам чок болу берген дээни ол эвес болур.

Демократия болгаш социализм лагериниң өзүп турары совет кижилериниң болгаш тайбың дээш бүгү ёзулуг демиселчилериниң кандыг-даа сагыш тайбыңжыраар чоруун болдурбас ужурлуг. Империалистиг реакцияның хөрээ идегел чок болган тудум, ол улам-на калчаараар, оон политиказы улам-на авантюристиг болуп, империалистер Совет күрүнеге улам-на хора чедирерин оралдажыр деп үвени төөгүлүг дуржулга өөредип турар.

Капиталистиг хүрээлээшкиниң географтыг кызыгаарлары дыка өскерилген. Ынчалза-даа, капиталистиг хүрээлээшкин болза, бистиң күрүневисти кожа турар капиталистиг күрүнелериниң шуут долганып турары ол деп билип болбас. Эш Сталинның өөредип турары болза, «Капиталистиг хүрээлээшкинни анаа-ла географтыг бөдүүн билиишкин кылдыр көрүп болбас». (Чогаалдар, том 12, арын 303). Капиталистиг хүрээлээшкин—политиктиг билиишкин болур.

АКШ-тың, Англияның, Францияның болгаш өске-даа капиталистиг чурттарның миллиардерлери болгаш миллионерлери тайбыңны күзевейн турарлар. Ийи системаларның экономнуг тайбың чарыжының идеязын олар хүлээп албайн турарлар. Дайынны олар артык кончааларның үнер дөзү, улустарны үптеп дээрбедээриниң чепсээ кылдыр көрүп турарлар. Олар болза, империалистиг агрессияның политиказын чорудуп келген болгаш чорудуп-даа турарлар. ССРЭ-ге, улус демократиязының чурттарынга, Кыдат Улус Республикага удур дайынны белеткеп, күштерин чыып турарлар.

Улус массаларда кандыг-даа чөлегиижи чок болганындан, америк-англи империалистер болза, АКШ-тың болгаш Англияның амгы үеде политиказы агрессчи сорулгаларны салбайн турар деп хоп-меге пропаганданы чорудуп турарлар. Ынчалза-даа, Соңгу-атлантика пактызының эгелекчилери ону ССРЭ-ден чажырып, оон чок черинге ону кылган деп чүве бүгүдеге билдингир. Ол пакт болза, ССРЭ-ге болгаш Улус-Демократиязының чурттарынга удур дайын сүлчээзи болур.

Тайбыңга ынакшылдыг корей улуска удур америк болгаш англи интервентилериниң ханныг агрессиязы чыл ажыг үргүлчүлеп турар. Барыын Германияда өжээн негекчи, дээрбечи армия ажыы-биле катап тургустунуп турар. АКШ-тың баштаар бөлүктери япон милитаризмни катап тургузарынга болгаш Японияны чаа дайынның баазазы болдурарынга кылган чаңгыс талалыг тайбың керээни Японияга дөгээннер. Делегейниң янзыбүрү черлеринде АКШ-тың шериг базалары тургустунуп турар. Бо бүгү болза, ол-ла чаңгыс империалистиг реакцияның агрессчи политиказының звенозу болур.

ССРЭ-ге мөлчүкчү аңгылар чылча шаптырган болгаш узуткатырган соонда делегей империализми совет эрге-чагыргага удур бодунуң демиселинге бистиң чурттуң иштинде бүгү-ле чөлегиштерни чидиргеннер. Ынчалза-даа, социализмниң дайыннары боттарының бужар бак сорулгаларынга кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын, хуу өнчүзүрек чаңчылдарның артынчыларын, буржуаз национализмниң илерээшкиннерин болгаш өскелерни-даа ажыглаарын оралдажып турарлар. Хоралакчы ажыл-чорудулгаларны организастаары-биле бистиң чуртувусче шургуп кирип алыр дээш күштерин-даа хайыралавайн турар америк болгаш англи империализмниң агентуразы капитализмниң ол бүгү өске-даа артынчыларынга сирбектенип алыр дээш бүгү-ле аргалар-биле оралдажып турарлар.

Социализмниң болгаш демократияның лагеринге удур хоралакчы ажыл-чорудулгаларга херек Барыын Европа чурттарында, фашистиг титочу Югославияда, Ватиканда хөй санныг шпиончу-диверсиялыг төптерни болгаш школаларны тургускан.

Хостуг демократтыг чурттарже боттарының хөлезиленикчи агентилерин, шпионнарын, диверсантыларын, провокаторларын салып киирер дээш, империалистиг күрүнелериниң чазактары кандыг-даа үрегдекчи болгаш бужар аргаларны хереглеп турарлар. Кыдатка, Польшага, Чехословакияга, Венгрияга болгаш улус демократиязының өске-даа чурттарынга сүлчээлерни, өскерликчилерни чылча шапкан хөй санныг суд чорудулгалары болза, ол чурттарның ажылчы чоннары коммунистиг болгаш ажылчын партияның удуртулгазы-биле боттарының улуг чаалап алыышкыннарын серемчилелдиг камгалап турарын көргүскен. Олар болза, улустуң дайзыннарының, титочу болгаш барыын социалистиг кудуруктарның, империалистиг агентилериниң хоралакчы ажыл-чорудулгазын шиитпирлин-биле сый шаап, боттарының одуругларын өскерликчилерден болгаш сатыныкчылардан арыглап ап турарын көргүзүп турар-дыр.

Совет Эвилелинге болгаш Улус Демократиязының чурттарынга удур империалистиг күрүнелериниң үрегдекчи, өш-өжээнниг ажыл-чорудулгалары делегей реакциязының күштүг чоруунуң дугайын чугаалавайн турар. Империалистер болза, үе-шаг оларга удур ажылдап турар, келир үе депшилгениң болгаш демократияның күштерининн болур дээрзин билирлер, олар ийи системаларның тайбың чарыжындан коргар болгаш капитализмниң шиитпирлетинмес чөрүлдээлериниң үнерин агрессияның болгаш дайынның аргаларындан дилеп турарлар: «Өлүп турар капиталистиг кулданыышкынны камгалап алыр дээш, буржуазия болза, бүгүле черлик, араатанзыг чоруктарга болгаш кем-херек үүлгедиглерингe белен» дээр дугайында В. И. Ленинниң сагындырыын минута иштинде уттуп болбас.

Тайбың тургузугнуң улуг планнарын боттандырары-биле ажылдап турар совет улус болгаш бүгү демократтыг лагерьниң улустары империалистерниң чажыт хоралакчы ажыл-чорудулгаларынга удур боттарының серемчилелин бедидип турарлар.

Бүгү совет кижилер коммунизмни тургузар дээш демиселинге боттарының генийлиг баштыңчызы эш Сталинның шылгарангай айтыышкыннарын удуртулга болдуруп турарлар. «...Тиилээн революцияның чурту, бир эвес ол чурт капиталистиг хүрээлээшкинге чылча шаптырбас деп бодаар болза, бодунуң күрүнезин кошкатпас, харын күрүненің органнарын, разведканың органнарын, армияны бүгү хемчег-биле күштелдирер ужурлуг» — деп, эш Сталин өөредип турар. («Марксизм болгаш дыл эртеминиң айтырыглары». Күрполитиздат, 1950 ч., арын 50).

Совет улус дайынны болдурбас болгаш тайбыңны быжыглаарынче угланган бодунуң чазааның политиказын чаңгыс үн-биле деткип турар. Коммунистиг партия, совет улус тайбының болгаш улустарының хосталгазының чөлегиижи, коммунизмниң тиилелгези дээш демиселге күчүлүг чепсек — Совет күрүнеиің күчү-шыдалын бүгү-ле күштер-биле быжыглап турарлар.

М. ХАРЛАМОВ.

ДОПЧУ МЕДЭЭ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму эш Георгий Иванович Иванниковту ССРЭ-ниң Моол Арат Республикада онза болгаш бүрүн эргелиг элчининге томуйлаан.

• • •

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму эш Юрий Кондратьевич Приходовту ССРЭ-ниң Моол Арат Республикада онза болгаш бүрүн эргелиг элчини хүлээлгезинден хостаан.

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң ораалкчызының, партия амыдыралының, культура, литературе болгаш уран-чүүл кылдыстериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының, пропаганда болгаш агитация, көдөө ажыл-агый, үлетүр болгаш транспорт, чаваа кылдыстериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01953 Облкүүскомнуң типографиязы